

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**KRITIČNA ANALIZA UPORABE RAČUNOVODSKIH INFORMACIJ
PRI ODLOČANJU V MAJHNIH IN SREDNJE VELIKIH PODJETJIH**

Ljubljana, julij 2022

MARTA MEGLIČ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Marta Meglič, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Kritična analiza uporabe računovodskih informacij pri odločanju v majhnih in srednje velikih podjetjih, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko red. prof. dr. Darjo Peljhan

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 GOSPODARSKO OKOLJE V SLOVENIJI.....	3
1.1 Majhna in srednje velika podjetja	3
1.2 Računovodska pravila in izkazi.....	6
1.2.1 Zakonska podlaga.....	6
1.2.2 Računovodstvo v podjetju	7
1.2.3 Računovodski izkazi.....	8
2 RAČUNOVODSKE INFORMACIJE.....	9
2.1 Pridobivanje računovodskih in neračunovodskih informacij	10
2.2 Uporabniki informacij.....	11
3 ODLOČANJE V PODJETJU	12
3.1 Analiza poslovanja	12
3.2 Odločanje v podjetju	14
3.2.1 Vrste odločitev.....	16
3.2.2 Proces odločanja.....	17
3.3 Vloga računovodij pri sestavi računovodskih izkazov	18
3.4 Vpliv računovodskih informacij na odločanje	19
3.5 Razumevanje in uporaba računovodskih izkazov	19
4 RAZISKAVA O UPORABI RAČUNOVODSKIH INFORMACIJ PRI ODLOČANJU V MAJHNIH IN SREDNJE VELIKIH PODJETJIH V SLOVENIJI	22
4.1 Namen in cilj raziskave	22
4.2 Hipoteze	22
4.3 Vzorec in zbiranje podatkov	25
4.4 Rezultati raziskave in glavne ugotovitve	25
4.4.1 Demografske značilnosti respondentov.....	25
4.4.2 Ugotovitve glede pogostosti uporabe in udobja pri uporabi računovodskih izkazov	28
4.4.3 Analiza hipotez.....	34
4.4.4 Ugotovitve in diskusija.....	45
4.4.5 Omejitve raziskave in priložnosti za nadaljnje raziskave.....	48

SKLEP	49
LITERATURA IN VIRI	52
PRILOGE	57

KAZALO TABEL

Tabela 1: Razvrščanje podjetij po velikosti	6
Tabela 2: Povprečno število zaposlenih za polni delovni čas v letu 2021 v podjetjih, zajetih v raziskavo.....	27
Tabela 3: Oblika podatkov, ki se uporabljajo za sprejemanje odločitev.....	29
Tabela 4: Razlogi za neuporabo informacij iz računovodskih izkazov pri odločanju	32
Tabela 5: Udobje ob interpretiranju informacij iz posameznega računovodskega izkaza ..	33
Tabela 6: Opisno statistične vrednosti za vrsto računovodstva.....	34
Tabela 7: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivke udobja in načina priprave računovodskih izkazov.....	35
Tabela 8: Mann-Whitneyev U test primerjave dveh neodvisnih skupin.....	36
Tabela 9: Opisno statistične vrednosti spremenljivk udobja in čistih prihodkov v letu 2021	36
Tabela 10: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivk udobja in čistih prihodkov v letu 2021	37
Tabela 11: Spearmanov test povezanosti spremenljivk udobja in čistih prihodkov v letu 2021	37
Tabela 12: Opisno statistične vrednosti spremenljivk udobja in pogostosti priprave računovodski izkazov.....	38
Tabela 13: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivk udobja in pogostosti priprave računovodskih izkazov.....	38
Tabela 14: Spearmanov test povezanosti spremenljivk udobja in pogostosti priprave računovodskih izkazov.....	38
Tabela 15: Opisno statistične vrednosti spremenljivk udobja in stopnje izobrazbe.....	39
Tabela 16: Spearmanov test povezanosti spremenljivk udobja in stopnje izobrazbe	39
Tabela 17: Opisno statistične vrednosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in udobja	40
Tabela 18: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in udobja.....	41
Tabela 19: Spearmanov test povezanosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in udobja	41
Tabela 20: Opisno statistične vrednosti spremenljivk načina priprave računovodskih izkazov	42
Tabela 21: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivk načina priprave računovodskih izkazov.....	42

Tabela 22: Mann-Whitneyev U test primerjave dveh neodvisnih skupin	43
Tabela 23: Opisno statistične vrednosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in čistih prihodkov v letu 2021	43
Tabela 24: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivk pogostost uporabe računovodskih informacij in čistih prihodkov v letu 2021	43
Tabela 25: Spearmanov test povezanosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in čistih prihodkov v letu 2021	44
Tabela 26: Opisno statistične vrednosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in stopnje izobrazbe	44
Tabela 27: Spearmanov test povezanosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in stopnje izobrazbe	45
Tabela 28: Pregled in primerjava hipotez.....	46

KAZALO SLIK

Slika 1: Osnovne odločitve, ki zahtevajo uporabo računovodskih informacij	15
Slika 2: Proces odločanja.....	17
Slika 3: Funkcija respondentov v podjetjih, zajetih v raziskavo	26
Slika 4: Najvišja dosežena stopnja izobrazbe respondentov	26
Slika 5: Povprečno število zaposlenih za polni delovni čas v letu 2021 v podjetjih, zajetih v raziskavo.....	27
Slika 6: Dejavnosti podjetij, zajetih v raziskavo	28
Slika 7: Oblika računovodstva v podjetjih, zajetih v raziskavo	28
Slika 8: Pogostost priprave posameznega računovodskega izkaza	30
Slika 9: Razlogi za izvedbo analize podatkov iz posameznega računovodskega izkaza	31
Slika 10: Pogostost uporabe računovodskih informacij iz posameznega računovodskega izkaza pri sprejemanju odločitev	31
Slika 11: Povprečna vrednost udobja glede na način priprave računovodskih izkazov	35
Slika 12: Pogostost uporabe računovodskih informacij	42

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketa.....	1
------------------------	---

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

AJPES – Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve

EU – (angl. European Union); Evropska unija

JIT – (angl. just in time)

MSRP – Mednarodni standardi računovodskega poročanja

OECD – (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development); Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

ROA – (angl. return on assets); dobičkonosnost sredstev

ROE – (angl. return on equity); dobičkonosnost kapitala

SRS (2016) – Slovenski računovodski standardi (2016)

SURS – Statistični urad Republike Slovenije

ZDA – Združene države Amerike

ZGD-1 – Zakon o gospodarskih družbah

UVOD

Teorija ločuje pojme manager, vodja in podjetnik ter vsakemu predpisuje določene značilnosti. Vsem trem je skupno, da so v podjetju zadolženi za odločanje in se ves čas srečujejo z različnimi problemi (Možina in drugi, 2002). Če želijo, da so njihove odločitve racionalne, morajo upoštevati tri vidike. Najprej so to izkušnje strokovnjakov, ki temeljijo na njihovih preteklih izkušnjah in znanju. Drugi vidik so informacije iz različnih dokumentov (računovodska poročila, analitični kazalniki, napovedi itd.). Tretji vidik predstavlja lastno mnenje vodje, njegovo znanje, izkušnje in intuicija (Hudson, 2015). Večina raziskav se osredotoča predvsem na uporabo računovodskih informacij v velikih podjetjih (Shields, 2010). Vendar je uporaba teh informacij pri odločanju pomembna ne glede na velikost podjetja (mikro, majhno, srednje ali veliko podjetje) in vpliva na kratkoročno in dolgoročno uspešnost organizacije (Korošec & Horvat, 2008). Računovodske informacije so še posebej pomembne pri sprejemanju strateških odločitev (Horngren, Datar, Foster, Rajan & Ittner, 2009).

Računovodski izkazi zagotavljajo natančne informacije, ki so pomembne pri odločanju in lahko bistveno vplivajo na prihodnost podjetja (Carter & Van Auken, 2005). Razumevanje računovodskih informacij vodi k boljšemu upravljanju podjetja. Odločevalci v majhnih in srednje velikih podjetjih pogosto ne razumejo računovodskih izkazov in jih zato ne uporabljajo ali premalo uporabljajo pri sprejemanju svojih odločitev, kar lahko vodi do spregleda priložnosti in nastajanja težav pri poslovanju (Van Auken, 2005). Pri vprašanju o uporabi računovodskih informacij pri odločanju se moramo vprašati, kateri dejavniki vplivajo na pogostost uporabe in kakšno je udobje vodij, lastnikov in managerjev pri uporabi računovodskih informacij (Shields, 2010).

Zato bom v magistrskem delu kritično analizirala uporabo računovodskih informacij pri odločanju v majhnih in srednje velikih podjetjih v Sloveniji ter odkrivala in preučevala spremenljivke, ki vplivajo na pogostost uporabe računovodskih informacij ter udobje pri uporabi teh informacij (z udobjem govorim o občutenju, ki je povezano s sposobnostjo interpretiranja posameznega računovodskega izkaza).

Namen magistrskega dela je analizirati dejavnike, ki vplivajo na pogostost uporabe in udobje pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju, ter odkriti statistične značilnosti le-teh v majhnih in srednje velikih podjetjih v slovenskem okolju. Obenem bom ugotavljala tudi razloge za neuporabo računovodskih informacij. Rezultati raziskave bodo koristili odločevalcem v majhnih in srednje velikih podjetjih, ki bodo skozi rezultate raziskave bolje razumeli, kako pomembne so računovodske informacije, ki jih razberemo iz računovodskih izkazov, pri odločanju in kateri dejavniki vplivajo na uporabo teh informacij. Rezultati bodo koristili tudi pripravljavcem računovodskih izkazov za majhna in srednje velika podjetja, ki bodo tako lažje sodelovali z odločevalci in izboljšali vključevanje računovodskih informacij

v proces sprejemanje odločitev. Poleg tega bom z raziskavo doprinesla nova spoznanja k razumevanju podjetniškega okolja v Sloveniji.

Cilj magistrskega dela je pregledati obstoječo literaturo ter v raziskovalnem procesu kritično analizirati statistične značilnosti pogostosti uporabe ter udobja pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju v majhnih in srednje velikih podjetjih.

Pomembnejši cilji v teoretičnem delu so:

- predstaviti značilnosti majhnih in srednje velikih podjetij,
- opredeliti pomembnost računovodskih informacij pri odločanju,
- opredeliti vrste in potek odločanja v podjetju,
- predstaviti vlogo računovodij pri sestavljanju računovodskih izkazov,
- opredeliti, zakaj je uporaba računovodskih informacij pomembna,
- ugotoviti, kako dobro odločevalci razumejo računovodske izkaze.

Pomembnejši cilji v empiričnem delu so:

- predstaviti dejavnike, ki vplivajo na uporabo računovodskih informacij v majhnih in srednje velikih podjetjih,
- pregledati pretekle raziskave na temo uporabe računovodskih informacij,
- s pomočjo ankete preučiti pogostost uporabe in udobje pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju,
- analizirati povezavo med dejavniki, ki vplivajo na uporabo računovodskih informacij in značilnostmi podjetja.

V magistrskem delu bom preverjala naslednje hipoteze:

H1: Udobje odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju je ...

H1a: pozitivno povezano z notranjo pripravo računovodskih izkazov,

H1b: pozitivno povezano z višino čistih prihodkov v preteklem letu,

H1c: negativno povezano s pogostostjo priprave računovodskih izkazov,

H1d: negativno povezano z odločevalčevo stopnjo izobrazbe.

H2: Pogostost uporabe računovodskih informacij pri odločanju je ...

H2a: pozitivno povezana z odločevalčevim udobjem pri uporabi računovodskih informacij,

H2b: pozitivno povezana z notranjim pripravljanjem računovodskih izkazov,

H2c: pozitivno povezana s čistimi prihodki podjetja v preteklem letu,

H2d: pozitivno povezana z odločevalčevo stopnjo izobrazbe.

Magistrsko delo je sestavljeno iz teoretičnega in empiričnega dela. Teoretični del temelji na deskriptivni metodi, kjer so z izsledki obstoječe znanstvene in strokovne literature opredeljene glavne značilnosti obravnavane tematike. V prvem delu so opredeljene splošne značilnosti slovenskih podjetij in zakonska podlaga računovodstva v Sloveniji. Za tem je govora o računovodskih informacijah. V tretjem delu je opredeljeno odločanje v podjetju, v katerem so predstavljene bistvene značilnosti analize poslovanja, vrste in proces odločanja, vloga računovodij pri pripravi računovodskih informacij, vpliv računovodskih informacij na odločanje ter opredeljena pomembnost razumevanja računovodskih informacij. V empiričnem delu magistrskega dela je izvedena raziskava o uporabi računovodskih informacij v majhnih in srednje velikih podjetjih. Pri tem sem uporabila kvantitativno metodo raziskovanja s pomočjo anketnega vprašalnika.

Anketni vprašalnik je bil poslan 4.000 naključnim aktivnim majhnim in srednje velikim podjetjem v Sloveniji. Na dan oblikovanja baze 5. februarja 2022 je bilo na portalu Bizi.si aktivnih 8.385 majhnih in 1.053 srednje velikih podjetij. Anketa je bila anonimna in aktivna med 10. aprilom in 3. majem 2022. Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz dveh sklopov. V prvem sklopu so respondenti odgovarjali na demografska vprašanja, v drugem sklopu pa na vprašanja, povezana z njihovo uporabo računovodskih informacij. Nato sem s statistično analizo v programu SPSS analizirala pridobljene podatke ter potrdila ali zavrnila zastavljene hipoteze.

Raziskovala sem dve odvisni spremenljivki:

1. odvisna spremenljivka, ki meri udobje odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij pri sprejemanju odločitev,
2. odvisna spremenljivka, ki meri pogostost uporabe računovodskih informacij pri odločanju.

1 GOSPODARSKO OKOLJE V SLOVENIJI

1.1 Majhna in srednje velika podjetja

V nekaterih panogah so vsa podjetja majhna podjetja, medtem ko v drugi panogi majhnih podjetij sploh ni (Storey, 1994). Stokes in Wilson (2006) navajata, da majhna podjetja načeloma ne ustrezajo nobenim urejenim parametrom, zato so značilnosti teh podjetij zelo različne. Veliko je odvisno od panoge, v kateri podjetje posluje, osebnosti in željah osebe, ki vodi podjetje. Majhna podjetja se ukvarjajo z zelo različnimi dejavnostmi, od proizvodnje, prodaje na drobno, strokovnih storitev, visokotehnološka podjetja (start-upi) do samofinanciranih obrtnikov in tako naprej.

Avtorji skozi zgodovino skušajo najti enotno definicijo majhnega podjetja. Bolton (1971) je iskal ekonomsko in statistično definicijo majhnega podjetja. Določil je tri kriterije oziroma karakteristike za opredelitev majhnega podjetja in v to skupino vključil podjetja s sorazmerno majhnim tržnim deležem. Z drugim kriterijem v to skupino uvrsti podjetja, ki jih upravlja lastnik podjetja na *personaliziran* način brez formalizirane managerske strukture. Tretji kriterij pa govori o podjetjih, ki so neodvisna v smislu, da niso del večjega podjetja. Bil je celo tako specifičen pri svoji opredelitvi, da se kriteriji za uvrstitev med majhna podjetja od panoge do panoge razlikujejo (Bolton, 1971). Boltonova opredelitev majhnega podjetja ni najbolj ustrezna, saj kriterij majhnega tržnega deleža ni natančno opredeljen. Podjetja lahko delujejo v visoko specializiranih panogah ali na omejenem geografskem območju, kjer lahko imajo relativno visok tržni delež, zato je lahko primerjava med regijami in panogami nesmiselna. Tudi kriterij, ki govori o neodvisnosti, ni najbolj primeren, saj je neodvisnost težko izmeriti in definirati (Stokes & Wilson, 2006). Storey (1994) meni, da je Boltonova opredelitev neustrezna, saj je preveč kompleksna in ne omogoča primerjave med različnimi časovnimi obdobji, niti med državami, zato se v današnjem času uporabljajo drugačni kriteriji.

Vodenje majhnih podjetij se v več vidikih razlikuje od vodenja velikega podjetja. Razlike so tako v organizacijski strukturi in odnosih v podjetju kot tudi v razpoložljivih resursih podjetja (Stokes & Wilson, 2006). V literaturi najdemo tri ključne vidike za identificiranje majhnega podjetja. To so negotovost, inovacije in evolucija. Negotovost naj bi bila ena glavnih značilnosti, saj imajo majhna podjetja majhno bazo strank in omejene vire financiranja. Da so majhna podjetja lahko konkurenčna, morajo imeti inovativen izdelek ali izdelek, ki je bistveno boljši od konkurence. Vidik glede evolucije majhnega podjetja govori o tem, da so majhna podjetja bolj izpostavljena strukturnim in tržnim spremembam ter se pogosteje borijo za preživetje in razvoj (Wynarczyk, Watson, Storey, Short & Keasey, 1993). Ta definicija se nikoli ni zares prijela, saj je opredelitev preširoka, ni dovolj specifična in ne definira jasne razlike v primerjavi z večjimi podjetji. Negotovost, inovativnost in evolucija so zaradi hitro spreminjajočih trendov v svetu lahko tudi značilnosti pri velikih podjetjih (Stokes & Wilson, 2006).

Danes se v svetu uporablja definicija Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju OECD) za opredelitev majhnega in srednje velikega podjetja. OECD (2005) v to skupino uvršča neodvisna podjetja, ki zaposlujejo manj kot določeno število zaposlenih. To število se lahko razlikuje v različnih državah. Najpogosteje je spodnja meja zaposlenih v majhnem podjetju 10 zaposlenih in zgornja meja do vključno 49 zaposlenih. V srednje velikem podjetju je meja med 50 in 249 zaposlenimi. Določena je tudi spodnja in zgornja meja čistih prihodkov v majhnih podjetjih, ki znaša med 2 milijona in 10 milijonov. V srednje velikih podjetjih je zgornja meja pri 50 milijonih (OECD, 2005). Majhna in srednje velika podjetja so v očeh javnosti v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja veljala za nepomembna in nezanimiva. Označili so jih kot zastarele oblike gospodarske dejavnosti. V 70. in 80. letih

prejšnjega stoletja se je odnos do teh podjetij popolnoma spremenil. Majhna in srednje velika podjetja so postala rešitelji gospodarstva in ključ do polnejše zaposlenosti (Stokes, 2002).

Hande (2015) opredeli majhna in srednje velika podjetja kot gonilno silo družbeno ekonomske rasti v razvitih gospodarstvih in gospodarstvih v razvoju. Ta podjetja se srečujejo s številnimi izzivi, predvsem pa s težavami, ki izhajajo iz slabega finančnega managementa, kar je tudi glavni vzrok za neuspeh majhnih in srednje velikih podjetij. Zaradi pomembnosti majhnih in srednje velikih podjetij za gospodarstvo je po letu 2010 zanimanje raziskovalcev pritegnilo raziskovalno področje, ki obravnava strateški finančni management v majhnih in srednje velikih podjetjih.

Veliko majhnih in srednje velikih podjetij se sooča z omejitvami virov, zato je z njimi potrebno ravnati previdno, saj so zapleti zaradi napačnih odločitev v teh podjetjih resnejši kot v velikih podjetjih (Jarillo, 1989). Majhna podjetja imajo običajno ravno organsko strukturo in prosti lebdeči slog managementa, ki spodbuja podjetništvo in inovativnost. Odnosi v teh podjetjih so neformalni in nebirokratski. Prisotnih ni veliko predpisanih pravil. Nadzor na različnih področjih poslovanja običajno izvaja ena oseba, najpogosteje je to lastnik podjetja (Daft, 2007). Ta prevzame tudi funkcije načrtovanja in odločanja (Culkin & Smith, 2000). Ker ena oseba prevzame veliko operativnih odločitev, se pogosto zgodi, da zmanjka časa za strateška vprašanja. Obenem pa pomanjkanje finančnih sredstev in strokovnega znanja povzročita, da se znanje ohranja le v glavah ključnih zaposlenih in/ali lastnika (Bridge, O'Neill & Cromie, 2003).

Evropska komisija (2020) v svojih Smernicah za opredelitev majhnih in srednje velikih podjetij poudarja pomembnost mikro, majhnih in srednje velikih podjetij. Označi jih kot gonilo evropskega gospodarstva zaradi velikega deleža delovnih mest, gospodarske rasti in družbene stabilnosti, ki jo zagotavljajo. Pomembna so, ker spodbujajo podjetniški duh in inovativnost v celotni Evropski uniji (v nadaljevanju EU). Zaradi teh razlogov so v središču pozornosti politike EU, ki si prizadeva za izboljševanje poslovnega okolja za majhna in srednje velika podjetja.

Majhna in srednje velika podjetja se pojavljajo v različnih oblikah in velikostih. Ker je sedanje poslovno okolje vse bolj zapleteno, imajo lahko tesne finančne, operativne in upravljalne odnose z drugimi podjetji, zaradi česar je opredelitev teh podjetij včasih težko določiti. Velikost podjetja (število zaposlenih, vrednost prihodkov in sredstev) niso edini pomembni dejavniki pri opredelitvi majhnih in srednje velikih podjetij. Čeprav je podjetje zelo majhno in ima dostop do znatnih dodatnih sredstev (na primer ker je povezano z večjim podjetjem, v partnerstvu z njimi ali v lastni večjega podjetja), morda ni upravičeno do statusa majhnega in srednje velikega podjetja (Evropska komisija, 2020).

Opredelitev majhnega in srednje velikega podjetja je še posebej pomembna zato, da lahko opredelimo, katera podjetja so upravičena do pomoči EU in katera ne. Pomoč potrebujejo, saj se v primerjavi z velikimi podjetji soočajo s posebnimi težavami. Dve glavni težavi, s

katerima se soočajo, sta nedelovanje trga in strukturne ovire. Nedelovanje trga za majhna in srednje velika podjetja se pojavlja v okolju, kjer ta podjetja delujejo in konkurirajo z drugimi akterji. Pojavlja se predvsem na področju dostopa do finančnih sredstev, naložb v raziskave in inovacije ter sredstvih za izpolnjevanje okoljskih predpisov. Strukturne ovire za majhna in srednje velika podjetja se kažejo predvsem v pomanjkanju vodstvenega in strokovnega znanja, togih predpisih na trgu dela in pomanjkljivem poznavanju priložnosti za širitev teh podjetij na mednarodno raven (Evropska komisija, 2020).

V Sloveniji Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Ur. l. RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C in 18/21, razvršča podjetja v štiri skupine (kot je prikazano v tabeli 1), pri čemer za razvrščanje uporablja tri merila na bilančni presečni dan letne bilance stanja. Pri razvrščanju v ustrezno skupino se upošteva izpolnjevanje dveh od treh meril. Ta merila so: povprečno število delavcev v poslovnem letu, čisti prihodki od prodaje in vrednost aktive. Prašnikar (2005) meni, da razvrščanje podjetij s temi tremi kvantitativnimi merili ni najbolj primerno. Poleg tega se kriteriji za razvrstitev podjetij glede na velikost med različnimi državami razlikujejo, zato so primerjave med državami včasih otežene in neprimerne.

Za namene kvantitativne analize v tem magistrskem delu sem upoštevala opredelitev majhnega in srednje velikega podjetja po ZGD-1, ki je tudi zakonsko predpisana opredelitev za razvrščanje podjetij po velikosti v Sloveniji.

Tabela 1: Razvrščanje podjetij po velikosti

	Število zaposlenih delavcev v poslovnem letu	Čisti prihodki od prodaje (v EUR)	Vrednost aktive (v EUR)
Mikro podjetje	<10	<700.000	<350.000
Majhno podjetje	<50	<8.000.000	<4.000.000
Srednje veliko podjetje	<250	<40.000.000	<20.000.000
Veliko podjetje	Podjetje, ki ne spada v nobeno od zgornjih treh skupin.		

Vir: Prirejeno po ZGD-1 (2006).

1.2 Računovodska pravila in izkazi

1.2.1 Zakonska podlaga

Odar, Hieng, Koželj, Prusnik in Zupančič (2011, str. 19) opredelijo računovodstvo kot niz nalog v gospodarski družbi. V računovodske evidence se vnašajo poslovni dogodki, na

osnovi katerih se oblikujejo računovodski izkazi. Na tak način se prepoznava, preračunava, razvršča, evidentira, povzema in poroča o poslovnih dogodkih.

ZGD-1 predstavlja temeljni zakon, ki ga morajo upoštevati družbe pri svojem delovanju. Določa osnovna pravila sestavljanja računovodskih izkazov v družbah. Podrobnejša pravila so predpisana v Slovenskih računovodskih standardih (SRS), Ur. l. RS, št. 95/15, 74/16 – popr., 23/17, 57/18 in 81/18), ki jih sprejema Slovenski inštitut za revizijo v sodelovanju z Ministrstvom za finance in gospodarstvo in v Mednarodnih standardih računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP), ki jih izda Evropska komisija v uradnih listih EU. ZGD-1 med drugim določa, da morajo vse družbe, ustanovljene po tem zakonu, voditi poslovne knjige in sestavljati letna poročila. Pri tem morajo upoštevati omenjeni zakon in SRS-je oziroma MSRP-je, ki dopolnjujejo, nadgrajujejo in podrobneje opredeljujejo temeljne računovodske zahteve, ki jih določa ZGD-1.

1.2.2 Računovodstvo v podjetju

Računovodstvo se mora osredotočati na pripravljane tistih informacij, ki so za uporabnika koristne, pri tem pa morajo biti koristi informacij večje kot stroški zbiranja le-teh. Ima dve nalogi. Prva naloga je, da pomaga pri sprejemanju poslovnih odločitev. Druga naloga pa se nanaša na ugotavljanje gospodarskega in finančnega stanja podjetja. Opredelimo ga kot jezik, s katerim prenašamo ekonomske in druge informacije za tiste, ki izrazijo zanimanje za te informacije (Kavčič, Klobučar Mirovič & Vidic, 2007, str. 2).

Računovodstvo delimo na finančno, stroškovno in poslovodno računovodstvo. Finančno računovodstvo zbira in pripravlja informacije o premoženjskem in finančnem stanju podjetja ter uspešnosti poslovanja celotnega podjetja. Medtem ko je stroškovno računovodstvo analitične narave in se ukvarja s spremljanjem in proučevanjem notranjega poslovanja podjetja. Tretja oblika računovodstva, torej poslovodno računovodstvo, pa ima za glavno nalogo pripravljane informacij za poslovodno odločanje. Podatke povzema iz finančnega in poslovodnega računovodstva ter jih preoblikuje in nadgrajuje na tak način, da jih odločevalci lahko uporabijo pri odločanju v poslovnih procesih (Igličar, Hočevnar & Zaman Groff, 2017).

Z rastjo podjetja se je razvila potreba po spremljanju in presojanju poslovanja, kar je povzročilo razvoj finančnega računovodstva. Stroškovno računovodstvo se je razvilo kasneje in v marsikaterem podjetju še vedno ni dobro razvito. Medtem ko si podjetja brez finančnega računovodstva skorajda ne moremo predstavljati (Odar, Hieng, Koželj, Prusnik & Zupančič, 2011, str. 20). Igličar, Hočevnar in Zaman Groff (2017) navajajo, da je stroškovno računovodstvo temelj za finančno in poslovodno računovodstvo, saj ju oskrbuje s svojimi analitičnimi podatki in informacijami o prvih poslovnih procesov, stroških in uspešnostih; predstavlja temelj za finančno in poslovodno računovodstvo.

Pri finančnem računovodstvu spoznavamo vrednostno izraženo prihodnje, sedanje in preteklo poslovanje. Spoznavamo tudi podrobno poslovanje podjetja z drugimi podjetji. Pri

tem ne daje podrobnosti o notranjem poslovanju, ampak se osredotoča na potrebe lastnikov, investitorjev, kreditorjev in države (Odar, Hieng, Koželj, Prusnik & Zupančič, 2011, str. 20). Medtem ko se finančno računovodstvo osredotoča predvsem na obravnavanje terjatev, obveznosti in denarja, se stroškovno računovodstvo ukvarja in proučuje osnovna sredstva, material, stroške po stroškovnih mestih in nosilcih, proizvode in storitve ter na vpliv posameznih smeri prodaje na celotni poslovni izid (Kavčič, Klobučar Mirovič & Vidic, 2007, str. 3–4).

1.2.3 Računovodski izkazi

Vsako delujoče podjetje mora zagotoviti informacije o finančnem položaju, uspešnosti in spremembah finančnega položaja družbe. Ti podatki koristijo širokemu krogu uporabnikov pri odločanju. S tem je izpolnjen glavni cilj in namen računovodskih izkazov. Ker računovodski izkazi sami ne zagotavljajo vseh informacij, morajo računovodje pripraviti in dodati pojasnila in dodatne informacije, ki dopolnjujejo in pojasnjujejo podatke v računovodskih izkazih (Odar, Hieng, Koželj, Prusnik & Zupančič, 2011, str. 47). Namen računovodskih izkazov je pomagati upnikom razumeti finančno zgodovino podjetja in uporabo tega znanja za napovedovanja zneska, časa in negotovosti prihodnjih denarnih tokov in rasti cen (Mautz & Angell, 2006).

Temeljni računovodski izkazi so bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov in izkaz gibanja kapitala. Za sestavo in predstavitev teh izkazov je odgovorno poslovodstvo. Zunanje računovodsko poročanje mora temeljiti na resničnih in poštenih predpostavkah. Glavni predpostavki pri sestavljanju izkazov zahtevata upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov in upoštevanje časovne neomejenosti delovanja. Slednja govori o tem, da je potrebno izkaze pripravljati tako, kot da bo podjetje delovalo dolgoročno in svojega poslovanja ne bo ustavilo ali bistveno zmanjšalo. Prva predpostavka o nastanku poslovnih dogodkov zahteva, da se poslovni dogodki pripoznajo takrat, ko se pojavijo, pri čemer ni pomembno, ali je do plačila že prišlo ali ne (SRS, 2016).

Računovodski izkazi so temeljne listine o gospodarjenju v podjetju. Vsak izkaz ima svoj namen. Na primer v bilanci stanja razberemo premoženjsko-finančno sliko podjetja, v izkazu poslovnega izida in denarnih tokov pa uspešnost podjetja (Koletnik, 2006, str. 125). Spremembe kapitala med letom razberemo v izkazu gibanja kapitala (SRS, 2016). Le-ta mora biti sestavljen tako, da prikazuje vse spremembe sestavin kapitala, ki so bile zajete v bilanci stanja. Stanje mora biti izkazano v resničnih in poštenih vrednostih. Prikazano je kot razpredelnica vseh sprememb. Z izkazom poslovnega izida, ki je temeljni računovodski izkaz, ugotavljamo resnično in pošteno vrednost poslovnega izida za določeno poslovno leto ali krajše časovno obdobje (SRS, 2016). Z njim ugotavljamo, kakšna je bila poslovna uspešnost in učinkovitost izbranega podjetja. Prikazuje poslovni izida, ki je lahko pozitiven (dobiček) ali negativen (izguba). V njem so po kategorijah razvrščeni prihodki, stroški in odhodki (Koletnik, 2006, str. 165).

Igličar, Hočevar in Zaman Groff (2012, str. 44) opredelijo bilanco stanja kot temeljni računovodski izkaz. Prikazuje premoženjsko in finančno stanje izbranega podjetja na točno določen trenutek oziroma presečni datum. Iz bilance razberemo resnično in pošteno stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev. Najpogosteje se sestavlja ob koncu poslovnega leta ali medletnega obdobja (SRS, 2016). Aktiva in pasiva bilance stanja morata biti vedno izravnani. Aktiva oziroma sredstva nam omogočajo vpogled v likvidnost sredstev ter kažejo, kako hitro se sredstva preoblikujejo v denarno obliko. Na drugi strani s pasivo oziroma z obveznostmi do virov sredstev ugotavljamo, kako zadolženo je podjetje (Koletnik, 2006, str. 239).

V računovodskih izkazih je mogoče razbrati nekatere informacije o predvidenem poslovanju v prihodnosti, vendar ti podatki niso dovolj, saj se ves čas pojavljajo nove zahteve po dodatnih in hitrejših informacijah. Zato se pojavljajo določeni trendi pri zadovoljevanju zahtev uporabnikov računovodskih informacij (Odar, Hieng, Koželj, Prusnik & Zupančič, 2011, str. 51–52):

- skrajševanje roka za pripravo računovodskih informacij, ki bo vse bližje zaključku poslovnega leta,
- več zahtev po medletnem, četrletnem, mesečnem, tedenskem in dnevnem zunanjem poročanju, ki je v nekaterih državah že razvito in uzakonjeno,
- večanje pomembnosti razkritij v računovodskih izkazih, ki se ne nanašajo le na podatke iz računovodskih izkazov, ampak tudi na druge netipične računovodske podatke (na primer podatke o trajnostnem razvoju, zaposlenih, varovanju okolja in podobno).

2 RAČUNOVODSKE INFORMACIJE

Danes je oblikovanje in dostop do informacij veliko bolj olajšano kot v preteklosti. Razlog za to je v visoki stopnji razvoja tehnologije (Odar, Hieng, Koželj, Prusnik & Zupančič, 2011, str. 19). Huda tekmovalnost sodobnega gospodarstva od poslovodstva zahteva dobre odločitve. Tekmovalnost se kaže skozi različne dejavnike. To so uvajanje JIT (angl. just in time) proizvodnje, zagotavljanje visoke kakovosti proizvodov, različnost proizvodov in krajšanje življenjskega cikla proizvodov, raznovrstnost podjetij, računalniška podpora proizvodnje, razvoj informacijske tehnologije in opustitev državnega urejanja nekaterih dejavnosti. Vse to so dejavniki, ki poslovodstvo in računovodje silijo v nove metode pridobivanja in oblikovanja informacij ter usposabljanje poslovodstva za razumevanje računovodskih informacij (Kavčič, Klobučar Mirovič & Vidic, 2007, str. 20–22).

Računovodske informacije morajo biti bistvene, razumljive, zanesljive in primerljive. Stopnja bistvenosti iste informacije se pri različnih uporabnikih razlikuje. Zanesljivost govori o tem, da informacije ne smejo vsebovati pomembnih napak in pristranskih stališč, uporabniki pa se na predstavljene informacije lahko zanesejo (Odar, Hieng, Koželj, Prusnik & Zupančič, 2011, str. 47).

2.1 Pridobivanje računovodskih in neračunovodskih informacij

Odar, Hieng, Koželj, Prusnik in Zupančič (2011, str. 53) v svojem delu poudarjajo, da v današnji informacijski družbi ni problem v zagotavljanju količine informacij, temveč v kakovosti informacij. Pomembno je, po katerih pravilih so računovodske informacije pripravljene in kako so predstavljene. Pripravljene informacije morajo biti primerljive in zato sestavljene na istih podlagah. Zaradi tega morajo upoštevati spodnje zahteve:

- obseg informacij: vsi uporabniki morajo iz pripravljenih informacij razbrati večino podatkov, ki jih potrebujejo pri odločanju,
- standardizacija informacij: zaradi zagotavljanja primerljivosti morajo biti pripravljene na enakih podlagah,
- resnično in pošteno prikazujejo dejansko stanje,
- predvidevanje prihodnosti: na podlagi informacij je mogoče sprejemati tudi sklepe glede prihodnosti.

Vrhovnemu poslovodstvu so pogosto pomembe nedenarno izražene informacije, medtem ko nižjim ravnem odločanja običajno zadostujejo denarno izražene informacije. Pri pripravi teh informacij ima računovodja lahko težave, saj računovodski sistemi velikokrat niso urejeno tako, da bi jih lahko takoj dobil iz razpoložljivih evidenc. Zato sta vsebina in kakovost informacij zelo odvisni od kakovosti pripravljavca podatkov, to pa je računovodstvo (Kavčič, Klobučar Mirovič & Vidic, 2007, str. 17–18).

Hočevar (2004b, str. 105–106) zagovarja trditev, da računovodstvo ni vse, a brez njega ni ničesar. Meni, da je potrebno računovodske informacije dopolnjevati tudi z neračunovodskimi. Računovodske informacije so izražene vrednostno, kar olajša njihovo matematično preračunavanje in analiziranje, vendar ta lastnost predstavlja tudi določene omejitve. Iz njih na primer ne moremo razbrati informacij o tem, kako poslovni sistem zadovoljuje ekološke in kakovostne standarde, kakšno je sožitje podjetja z lokalno skupnostjo, kakšen je tehnološki razvoj podjetja in varnost pri delu. Ne vsebujejo niti informacij o znanju in sposobnostih zaposlenih. Težko razberemo tudi informacije o konkurenčnih prednostih in slabostih poslovnih sistemov, novih proizvodih, tržnih deležih, stroških kakovosti, razvoju panoge in podobno. Zaradi teh razlogov je potrebno pri odločanju upoštevati tako računovodske kot tudi neračunovodske informacije.

Ker tudi neračunovodske informacije predstavljajo pomemben del poslovanja, je potrebno te informacije nekako izmeriti. Z merjenjem teh dejavnikov ugotovljamo uspešnost poslovanja dolgoročno oziroma strateško uspešnost (Hočevar, 2004b, str. 106). Kaplan in Norton (2000) sta metodo za ocenjevanje neračunovodskih informacij imenovala »uravnoveženi kazalniki«. Skozi uravnovežene kazalnike podjetje prikazuje svojo strategijo in poslanstvo skozi cilje in kazalnike, ki sta jih razvrstila v štiri skupine: finančni kazalniki, kazalniki odnosa do kupcev, kazalniki notranjih poslovnih procesov in kazalniki učenja in rasti. Hočevar (2004b, str. 106) navaja tudi razvrščanje neračunovodskih informacij v

naslednje skupine: kakovost, zaloga, odpadki materiala, vzdrževanje opreme, razpečavanje, prilagodljivost, človeški dejavniki in varnost.

2.2 Uporabniki informacij

Uporabniki računovodskih informacij z računovodskimi izkazi zadovoljujejo svoje potrebe po informacijah. Interesi uporabnikov se razlikujejo in si včasih nasprotujejo, zaradi česar posamezniki včasih skušajo vplivati na sestavljanje izkazov. Da ne bi prišlo do prikrojevanja informacij, je potrebno mnoge računovodske izkaze revidirati (Odar, Hieng, Koželj, Prusnik & Zupančič, 2011, str. 48–50). Odar, Hieng, Koželj, Prusnik in Zupančič (2011, str. 49) ločujejo naslednje interesne skupine: lastniki kapitala, sedanji in možni vlagatelji kapitala, banke in drugi posojilodajalci, dobavitelji, zaposleni, finančne institucije, glavni stalni kupci, konkurenti, država in javnost (predvsem lokalna javnost).

Uporabnikom računovodskih informacij je pomembno, da so računovodske informacije točne, zanesljive in popolne. Biti morajo razvrščene po pomembnosti, pripravljene pravočasno ter kazati pričakovanja oziroma načrte za prihodnost (Odar, Hieng, Koželj, Prusnik & Zupančič, 2011, str. 19). S pripravljanjem informacij za odločanje na različnih ravneh v podjetju se ukvarja poslovodno računovodstvo. Informacije, ki jih pripravlja, so enkratne, saj so prilagojene posamezni odločitvi. Posledice teh odločitev se lahko pokažejo v bližnji ali daljnji prihodnosti (Kavčič, Klobučar Mirovič & Vidic, 2007, str. 17–18).

Najpomembnejši uporabniki računovodskih informacij so vlagatelji, za katere je letno poročilo, katerega sestavni del so tudi računovodski izkazi, najpomembnejši dokument. Ostale uporabnike računovodskih informacij lahko razvrstimo v skupine glede na namen, zaradi katerega uporabljajo računovodske izkaze (Odar, Hieng, Koželj, Prusnik & Zupančič, 2011, str. 48–50):

- tisti, ki ugotavljajo, ali poslovodstvo dela tisto, kar mora delati, in tako, kot mora delati, oziroma dela tisto, za kar je odgovorno (delničarji),
- tisti, ki jih zanima prihodnja zmogljivost družbe (vlagatelji),
- tisti, ki se zanimajo, kako delovanje družbe vpliva na socialno in ekonomsko okolje (država, sindikati, ekologi, skupine in posamezniki, ki jih zanima socialno in zdravstveno stanje prebivalcev),
- tisti, ki se zanimajo za proizvode in storitve posamezne družbe (uporabniki proizvodov in storitev),
- tisti, ki se zanimajo za družbo, ki uporablja njihove proizvode in storitve (zaposleni in ponudniki proizvodov in storitev).

3 ODLOČANJE V PODJETJU

Hočevar (2004a, str. 63) v svojem članku predstavlja deset glavnih tez, ki jih morajo poslovodje upoštevati pri izboljševanju in optimiziranju poslovodnih odločitev:

- razumevanje razlik med finančnim in poslovodnim računovodstvom,
- pri razporejanju splošnih stroškov je ključno opredeliti stroškovne nosilce,
- poslovodje morajo biti odgovorni le za tiste stroške, prihodke in poslovni izid, ki jih lahko obvladujejo v okviru svojih zmožnosti,
- poznavanje stroškov po sestavinah dejavnosti oziroma procesih, kar omogoča zmanjševanje stroškov,
- ocenjevanje dobičkonosnosti proizvodov v celotnem življenjskem ciklu proizvoda,
- naložbe v informacijsko tehnologijo ne zagotavljajo nujno tudi boljše informacij,
- računovodske informacije je potrebno dopolnjevati z neračunovodskimi informacijami,
- izračunavanje prodajnih cen dolgoročno,
- pri poslovodnem odločanju so najbolj pomembne predračunske informacije,
- mesto in pomen računovodstva v podjetju se mora spremeniti.

3.1 Analiza poslovanja

Teorija navaja, da se pred vsako poslovno odločitvijo izvede analiza, ki se opravi na osnovi zbranih podatkov (Bergant, 2013, str. 16). Analize poslovanja lahko delimo po različnih merilih. Na primer po uporabniški določenosti jih delimo na notranje in zunanje analize. Lahko so celotne ali delne, stalne ali občasne, naknadne ali predhodne, kratkoročne ali dolgoročne (Pučko, 2005, str. 26). Z analizo poslovanja pridemo do končne faze informacijskega procesa v poslovnem sistemu oziroma do informacije. Le-ta mora biti za uporabnika koristna ter pri njem vzbuditi občutek nevarnosti ali priložnosti. Ko imamo zbrane informacije v procesu odločanja, uporabimo še poslovno presojo in pridemo do končne odločitve (Bergant, 2013, str. 16).

Hočevar, Jaklič in Zagoršek (2003, str. 217) navajajo, da gre pri analizi poslovanja za pojasnjevanje in presojanje stanja in uspešnosti oziroma neuspešnosti poslovanja določenega podjetja. Pri analizi poslovanja se opiramo na podatke o poslovanju. Pri tem se soočamo z različnimi problemi, ki se večinoma nanašajo na razpoložljivost in kakovost podatkov. Na kakovost podatkov vpliva več dejavnikov. Vprašati se moramo, kakšen je bil način evidentiranja podatkov oziroma kako so podatki razčlenjeni v kontnem načrtu. Zanimarjive niso niti napake pri knjiženju, ki kažejo nepravilno stanje poslovanja (Pučko, 2005, str. 32–39).

Ločimo tri prvine analize poslovanja, to so metode, tehnike in orodja (Bergant, 2013, str. 53). Pri tem si avtorji niso enotni. Popović (1979, str. 27) govori o treh metodah, in sicer skupne metode, ki so skupne za skoraj vse znanstvene discipline, ter osnovne in pomožne metode.

Krajčević (1975, str. 41) uporablja pojem metode. Pri tem ločuje tri metode analiziranja:

- osnovne metode (to sta metoda razčlenjevanja in primerjanja),
- posebne metode analize poslovanja (razmerje indeksnih števil, ocene vrednosti razmerij, razmerje vrednosti, korelacija, standardizacija, izločanje, osamljanje),
- posebne metode analize vrednosti.

Bernstein (1989, str. 77) v svojem delu uporablja izraz orodja, ko govori o prvinah analiz poslovanja. Pri tem ločuje 5 orodij:

- primerjava medletnih sprememb,
- primerjava gibanj z uporabo indeksov,
- običajna analiza računovodskih izkazov,
- analiza kazalnikov,
- posebne analize poslovanja: napovedovanje denarnih tokov, analiza sprememb denarnih tokov, izkaz variabilnosti kosmatega dobička, analiza točke preloma.

Temeljna orodja analize poslovanja, kot jih opredeli Bergant (2013, str. 55), so: kazalci in kazalniki. Kazalci kot absolutna števila prikazujejo stanja in spremembe stanj oziroma tokove. Kazalniki oziroma relativna števila pa nam prikazujejo količnike, odstotke, strukture, indeksna števila, stopnje udeležbe in tako naprej. Med pomožna orodja analiziranja uvrščamo grafična (tabele, grafikoni, diagrami, sheme in tako naprej) in matematična orodja (verjetnostni in infinitezimalni račun, statistične metode, operacijsko raziskovanje in tako naprej) (Bergant, 2013, str. 56).

Mautz in Angell (2006) v svojem delu navajata, da analiza računovodskih izkazov odgovarja predvsem na štiri vprašanja, ki opredeljujejo glavne razsežnosti finančne uspešnosti. Ta štiri področja so: dobičkonosnost in tržna uspešnost, likvidnost, učinkovitost in kapitalska struktura. Z dobičkonosnostjo in s tržno uspešnostjo ugotavljamo ali dobiček, ki ga ustvarja podjetje, vlagateljem zagotavlja zadovoljive donose in pritegne finančni kapital. Z analizo likvidnosti ugotavljamo, ali je podjetje sposobno pravočasno izpolnjevati svoje finančne obveznosti. Preko analize učinkovitosti ugotavljamo, ali se vložena finančna sredstva v podjetju uporabljajo učinkovito. Struktura kapitala nam kaže, ali je finančna struktura podjetja dober temelj za dolgoročno rast in dobičkonosnost. Te štiri dimenzije finančne uspešnosti ocenjujemo z različnimi merili. Za izdelavo meritev, ki jih je mogoče primerjati skozi čas in med podjetji, se pri večini analitičnih tehnik uporablja združevanje več postavk za izdelavo meritev. Lahko pa že ena sama postavka iz računovodskega izkaza, kot na primer čisti dobiček in denarni tok iz poslovanja, zagotovi pomembno informacijo za uporabnika.

V praksi ločujemo računovodsko in finančno analizo. Ključna razlika med njima se nanaša na vsebinski vidik. Računovodska analiza uporablja pretekle in prihodnje računovodske podatke ter je omejena glede na izvor podatkov. Finančna analiza se ne omejuje glede na značilnosti podatkov, ampak glede na namen informacij za potrebe finančne funkcije podjetja. Prihaja lahko do prekrivanja obeh vrst analize. Če se računovodska analiza prekriva

s finančno analizo, govorimo o računovodski analizi finančnih vidikov poslovanja (Bergant, 2013, str. 49–50).

Osnovni cilj poslovanja vsakega podjetja je dobiček, zato je analiza dobičkonosnosti kapitala najpogostejša analiza za ugotavljanje uspešnosti poslovanja v podjetju. V praksi se najpogosteje uporabljajo trije kazalniki dobičkonosnosti (Hočevar, Jaklič & Zagoršek, 2003, str. 219):

- ROE: dobičkonosnost kapitala, iz katerega razberemo, kakšna je dobičkonosnost lastniškega oziroma delničarskega kapitala. Kazalnik je še posebej zanimiv za lastnike podjetja. Prikazuje, koliko denarnih enot je ustvarila ena denarna enota kapitala,
- ROA: dobičkonosnost sredstev, iz katerega razberemo, kakšen je dobiček glede na vsa sredstva oziroma premoženje podjetja. Kazalnik se uporablja za namene merjenja uspešnosti poslovanja managerjev,
- dobičkonosnost lastniškega in dolžniškega kapitala: s tem kazalnikom razberemo, kakšen je dobiček na lastniški kapital in dolgoročne dolgove (oziroma dobiček na stalna in čista gibljiva sredstva).

Računovodska analiza je lahko močno orodje pri iskanju področij, na katerih podjetje lahko izboljša finančno uspešnost. Koristna je tudi za komercialne posojilodajalce, ki se pojavljajo v vlogi ocenjevalcev in svetovalcev. Podjetja kot posojilojemalci z računovodsko analizo lahko ocenijo svojo kreditno sposobnost. Posojilodajalci pa imajo s stalno analizo priložnost zaščititi vrednost obstoječih posojil in izboljšati odnose s strankami (Mautz & Angell, 2006).

3.2 Odločanje v podjetju

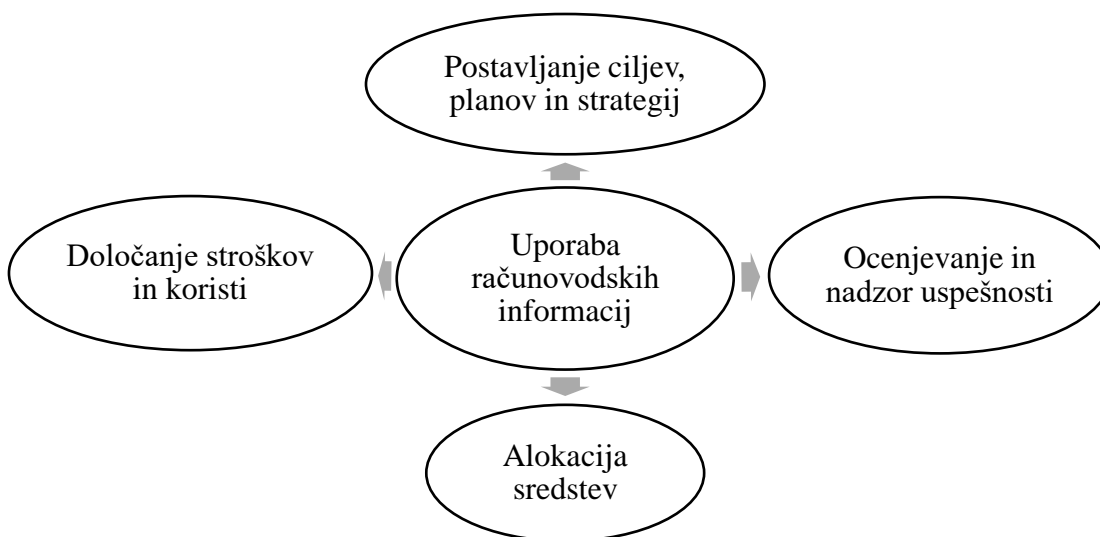
Hočevar, Jaklič in Zagoršek (2003, str. 218) menijo, da so podjetja v Sloveniji, v katerih delujejo managerji, tako majhna, da je poslovanje podjetja možno obvladovati tudi brez zapletenega informacijskega sistema in poročil, kar pomeni, da se managerji zanašajo na svojo intuicijo. Ta pristop je bil še posebej prisoten v preteklosti. Avtorji menijo, da ima intuitivno odločanje veliko slabosti. Ena teh je prevelika avtoriteta managerjev v podjetjih, ki povzroči, da jim podrejeni ne upajo niti ne morejo oporekati. Intuitivno odločanje je tudi dražje, počasnejše in bolj tvegano. Zato je smiselno uporabiti kombinacijo analize in intuicije.

Atrill in McLaney (2007, str. 20–21) menita, da je računovodstvo na nek način storitvena dejavnost v podjetju, ki opravlja storitve za poslovodstvo. Opredelimo lahko štiri široka področja odločanja v podjetju, kjer so potrebne računovodske informacije, kot je opredeljeno na sliki 1.

Postavljanje ciljev, planov in strategij

Poslovodstvo je odgovorno za postavljanje ciljev, planov in strategij za doseganje ciljev. Pri določanju ciljev in strategij si pomaga z računovodskimi informacijami, ki jih zbira in z njimi postavlja finančne plane. Nato lahko le-te uporabi kot podlago za odločanje med različnimi razpoložljivimi strategijami (Atrill & McLaney, 2007, str. 21).

Slika 1: Osnovne odločitve, ki zahtevajo uporabo računovodskih informacij

Vir: Prirejeno po Atrill & McLaney (2007, str. 21).

Ocenjevanje in nadzor uspešnosti

Z računovodskimi informacijami poslovodstvo preverja, ali je poslovanje podjetja uspešno in ali zasleduje postavljene cilje. Vse pogosteje se finančne kazalce razlaga s pomočjo nefinančnih kazalcev. Kontrole v podjetju morajo biti vzpostavljene, da se zagotavlja dejanska uspešnost, ki ustreza načrtovani uspešnosti. S kontrolami ugotavljamo, ali je dejansko poslovanje boljše ali slabše od načrtovane. Tako lahko v primeru odstopanj izvedemo ukrepe, s katerimi se bolj približamo ciljem (Atrill & McLaney 2007, str. 21).

Alokacija sredstev

Sredstva, ki jih ima podjetje na voljo pri poslovanju, so omejena. Odgovornost poslovodstva je zagotavljanje učinkovitega in uspešnega načina uporabe teh sredstev. Odločitve, kot so optimalna raven proizvodnje, optimalna kombinacija proizvodov, ustrezne naložbe v novo opremo in tehnologijo, zahtevajo računovodske informacije, ki se v podjetju pripravljajo v sklopu poslovnega računovodstva (Atrill & McLaney 2007, str. 21)

Določanje stroškov in koristi

Pri veliko vodstvenih odločitvah je potrebno znanje o stroških in koristih, ki jih prinašajo različni ukrepi glede proizvodov in organizacije dela. Ti ukrepi so lahko: uvajanje nove storitve, proizvodnja novega izdelka ali ukinitve oddelka ali proizvoda. Računovodja ima

nalogo, da vodstvenim delavcem pripravi podatke o koristih in stroških. Te je včasih težko natančno izmeriti, vendar je že približek vrednosti boljši kot nič (Atrill & McLaney 2007, str. 21).

3.2.1 Vrste odločitev

Odločanje v podjetju je proces iskanja poti do zelenega stanja oziroma proces preudarnega razmišljanja. Odločitve pa lahko opredelimo kot odziv managerja na probleme oziroma izbiro med različnimi možnostmi. Pri razčlenjevanju vrst odločanja imamo tri merila, ki jih moramo upoštevati. Prvo merilo je predmet odločitve. Ta nam pove, ali se odločitev nanaša na proizvod ali poslovni proces. Drugo merilo je nosilec odločitve, ki opredeli, ali odločitve sprejema posameznik ali skupine v podjetju. Tretje merilo razlikovanja pa je merilo odločanja, ki pove, s katerimi merili ocenjujemo uspešnost v podjetju (Dimovski, Penger & Škerlavaj, 2007, str. 38).

Odločanje lahko razdelimo v različne skupine. Glede na predmet odločanja ločimo odločitve o posameznem proizvodu in odločitve, ki so z njim povezane (proces in izbira vhodnih elementov). Druga skupina odločitev se nanaša na celotno podjetje in njegovo poslovanje. Pri tem govorimo tako o kratkoročnih kot tudi dolgoročnih odločitvah, slednje merimo s temeljnim ciljem podjetja (običajno je to maksimiranje dobička ali vrednosti podjetja). Glede na to, da se učinki kratkoročnih in dolgoročnih odločitev prepletajo, med njimi velikokrat ne moremo postaviti jasne meje. Tretja skupina odločitev so operativne odločitve, o katerih odloča proizvodna funkcija. Merilo uspešnosti te vrste odločitev je optimalna izkoriščenost zmogljivosti v podjetju (Dimovski, Penger & Škerlavaj, 2007, str. 39).

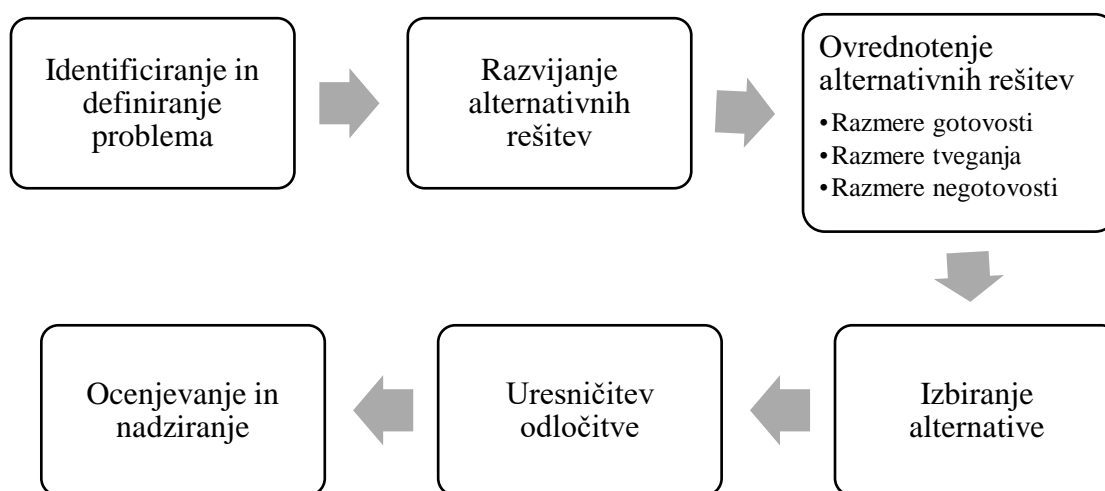
Odločitve so lahko programirane ali neprogramirane. Pri programiranih odločitvah managerji povzemajo rešitve iz preteklosti ali rešitve, ki so jih uporabili v podobnih situacijah. Odločanje v tem primeru je rutinsko in časovno ne vzame veliko časa. Neprogramirane odločitve so potrebne takrat, ko se managerji srečajo s kompleksnimi in pomembnimi primeri, s katerimi se do takrat še niso soočili. Pri tem je potreben ustvarjalen pristop, rezultati pa so kombinacija notranjega reševanja problema, lastne presoje, intuicije in ustvarjalnosti. Neprogramirane odločitve vzamejo veliko časa in finančnih resursov predvsem v majhnih podjetjih (Dimovski, Penger & Škerlavaj, 2007, str. 38–41).

Odločitve lahko razlikujemo tudi glede na raven managementa v podjetju, pri čemer ločimo tri ravni: vrhnja, srednja in operativna raven. Vrhnja raven sprejema predvsem neprogramirane, nestrukturirane in neobičajne odločitve, za katere je značilna visoka negotovost ter se nanašajo na celotno podjetje. Srednjo raven predstavljajo strukturirane in nestrukturirane odločitve, ki se nanašajo na usklajevanje poslovnih funkcij in poslovnih enot. Operativna raven predstavlja najnižjo raven managementa. Odloča se o strukturiranih, ponavljajočih in rutinskih odločitvah, ki se nanašajo na usklajevanje v okviru poslovnih funkcij (Dimovski, Penger & Škerlavaj, 2007, str. 41).

3.2.2 Proces odločanja

Pri sprejemanju odločitev lahko uporabimo različne pristope, glede na naravo problema, razpoložljiv čas, stroške posameznih strategij in mentalno sposobnost sprejemalca odločitev. Proces sprejemanja odločitev je zaporeden, vendar ni nespremenljiv. Bolj kot je problem kompleksen, več faz v procesu odločanja je uporabljenih. V grobem lahko proces odločanja razvrstimo v tri stopnje: identifikacija in določitev problema, iskanje, razvijanje, ocenjevanje in izbira rešitve, tretjo stopnjo pa predstavlja logičen proces rešitve in praktičen preizkus izbrane rešitve (Dimovski, Penger & Škerlavaj, 2007, str. 42–43).

Slika 2: Proces odločanja

Vir: Prirejeno po Dimovski, Penger & Škerlavaj (2007, str. 43).

Problem je potrebno najprej odkriti, nato pa se začne reševanje problemov in stanj, ki so privedli do problema (Rozman, Kovač & Koletnik, 1993). Nekatere probleme je težko identificirati, druge pa lažje. Problem lahko prepoznamo po tem, da neko dejansko stanje odstopa od načrtovanega ali zaželenega. Opozorilni znaki so lahko tudi odkloni od uspešnosti podjetja v prejšnjem obdobju, odklon od plana in zunanje kritike na račun proizvodov ali procesov. Poznamo tri vrste problemov: krizni, rutinski in priložnostni. Prva dva je dokaj lahko prepoznati in zahtevata veliko in takojšnjo pozornost. Priložnostni probleme je težje identificirati, zaradi česar jim odločevalci ne posvečajo dovolj časa, s tem pa lahko podjetje zamudi dobre priložnosti (Dimovski, Penger & Škerlavaj, 2007, str. 43–44).

Ko je problem identificiran, je potrebno oblikovati alternative, pri čemer smo časovno in stroškovno omejeni. Običajno isti problem lahko rešimo z različnimi alternativami, zato iščemo tisto alternativo, ki bo najbolj uspešno rešila naš problem. Oblikovati moramo množico alternativ, ki jih nato razvrščamo med bolj ali manj ustrezne. Večje število alternativ pa zahteva več vloženega navora (Dimovski, Penger & Škerlavaj, 2007, str. 45).

Oblikovane alternative je potrebno ovrednotiti in primerjati med seboj. V odnosu med alternativo in rezultati se pojavijo tri možne razmere: gotovost, tveganje in negotovost. V razmerah gotovosti vemo, da se bo neka stvar zagotovo zgodila. Kadar imamo razmere tveganja pri ocenjevanju alternativ, poznamo verjetnost, da se bo zgodil nek scenarij. V razmerah negotovosti ne poznamo verjetnosti o rezultatih posameznih alternativ, zato je sprejemanje odločitev zelo odvisno od osebnih značilnosti tistega, ki sprejema odločitve. Na eni strani imamo optimista pri odločanju, ki vedno izbere alternativo, ki maksimizira najvišje možne rezultate. Na drugi strani pa imamo pesimista pri odločanju, ki verjame, da se bo zgodil najslabši možen rezultat ne glede na to, kaj dela, in ocenijo najslabše možne rezultate vsake izbire ter izberejo tisto alternativo, ki je med temi najboljša (Dimovski, Penger & Škerlavaj, 2007, str. 46–47).

Izbira alternative ni končni cilj, vendar pripelje do končnega cilja. Velikokrat se zgodi, da ne moremo istočasno realizirati dveh ciljev, zato se odločanje lahko zaplete. Pogosto se pojavlja dilema, ali zasledovati organizacijske ali družbene cilje. Pri tem se pokažejo vrednote tistega posameznika, ki izbira. Optimalno rešitev je težko doseči, ker je nemogoče poznati vse alternative, vse njihove posledice in verjetnosti teh posledic. Zato pri odločanju stremimo k sprejemljivim rezultatom. Rezultate dosežemo le z implementacijo odločitve, ki mora biti za dosego postavljenih ciljev ustrezno izvedena. Cilji morajo biti merljivi, saj le tako lahko ugotavljamo odmike in izvajamo popravke. Če dejanski cilji odstopajo od planiranih, je potrebno izvesti spremembe v izbrani rešitvi, v njeni implementaciji ali v prvotno postavljenem cilju. To izvedemo v zadnji fazi, ko nadziramo in vrednotimo rezultate (Dimovski, Penger & Škerlavaj, 2007, str. 48–49).

3.3 Vloga računovodij pri sestavi računovodskih izkazov

Računovodja razpolaga s finančnimi podatki, ki olajšajo in izboljšajo odločanje. Čeprav nima glavne funkcije v podjetju, je nepogrešljiv člen, brez katerega poslovanje podjetja ni mogoče. Ima funkcijo zagotavljanja informacij poslovodstvu, ki te informacije preuči in na podlagi teh sprejema odločitve (Hočevar, Čadež & Novak, 2012, str. 345–350).

Poslovodje pri svojem odločanju potrebujejo računovodske informacije. Te so koristne le, če jih znajo uporabiti. Le tako lahko ugotavljajo in urejajo probleme ter vrednotijo dosežke. Če računovodskih informacij ne znajo razbrati ali uporabiti, pri uporabi lahko nastane več škode kot koristi. Računovodske informacije se uporabljajo na stopnji načrtovanja, pripravljanja izvajanja in nadziranja. Iz tega izhaja dejstvo, da računovodstvo pomaga pri odločanju v podjetju. Računovodja ima bistveno vlogo pri oblikovanju podatkov v informacije, saj on ponavadi odloči, katere so odločujoče informacije, pri tem pa mora biti objektivni. Upoštevati mora kodeks poklicne etike, ki zagotavlja, da so informacije (Kavčič, Klojučar Mirovič & Vidic, 2007, str. 5–7):

- relevantne (se nanašajo na predmet odločanja),

- popolne in kakovostne (zajeti morajo biti vsi podatki, ki so za poslovno določitev pomembni, oziroma čim več le-teh),
- po obsegu primerne (so pripravljene glede na zmožnost prejemnika informacij),
- pravočasne (na voljo so takrat, ko še lahko vplivajo na odločitev),
- lahko dostopne (imajo primerno obliko in je do njih enostavno priti).

3.4 Vpliv računovodskih informacij na odločanje

Poslovodje z uporabo računovodskih informacije sprejemajo bolj kakovostne odločitve, ki vodijo k dejanjem, ki prispevajo k izpolnjevanju poslovnih ciljev (Atrill & McLaney 2007, str. 23). Podatke iz računovodskih izkazov preučujemo zato, da odkrijemo morebitne pomanjkljivosti v učinkovitosti, gospodarnosti in uspešnosti poslovanja v izbranem podjetju in kakšna je plačilna sposobnost podjetja. Poleg tega z računovodskimi izkazi sledimo stanju in spremembam sredstev in virov sredstev (Koletnik, 2006, str. 126).

McMahon in Davies (1994) v svojem delu ugotavljata, da nekateri avtorji močno poudarjajo pomen razvijanja veščin branja in razlage preteklih računovodskih izkazov ter močno zagovarjajo uporabo veščin finančne analize. Medtem ko drugi računovodskim informacijam ne pripisujejo ključnega pomena in imajo do njih zadržke. Hutchinson in Ray (1986) poudarjata, da rast za podjetja povzroča stres, zato so v podjetju potrebne spremembe. Rast v podjetju lahko povzroči težave z denarnim tokom ali s pretirano uporabo dolga. Te finančne težave kličejo po izboljšanju finančnega nadzora z izboljšanjem finančnega poročanja in analize. McMahon in Davies (1994) menita, da bodo odločevalci sprejeli nove prakse finančnega poročanja in analize, ki jih priporoča literatura, le če se jim bo to očitno izplačalo v smislu višjih stopenj rasti in izboljšane finančne uspešnosti.

Kavčič, Klojučar Mirovič in Vidic (2007) ločijo pripravo in uporabo računovodskih informacij na več področij v podjetju. Informacije pripravlja poslovodno računovodstvo za različne potrebe:

- za potrebe nadziranja poslovanja po mestih odgovornosti,
- za odločanje v kadrovske funkciji,
- za naložbene odločitve (odločitve o delovnih sredstvih),
- za nakupne odločitve (odločanje o predmetih dela in storitvah),
- za proizvodjalne odločitve (odločanje o proizvodjanju učinkov),
- za prodajne odločitve (odločanje o prodaji poslovnih učinkov),
- za finančne odločitve.

3.5 Razumevanje in uporaba računovodskih izkazov

Razumevanje računovodskih izkazov je pomembno predvsem iz dveh razlogov. Prvi razlog se nanaša na presojanje uspešnosti poslovanja drugih podjetij, predvsem konkurentov in

dobaviteljev. Pomembno je tudi znati razbrati računovodske izkaze podjetij, ki bi lahko bili strateški partnerji. Drugi razlog pa govori o tem, da so računovodski izkazi spričevalo vodstva podjetja, ki kažejo uspešnost poslovanja in finančno stanje podjetja, za katerega so odgovorni. Kljub temu poslovodstvo potrebuje tudi druge neračunovodske informacije (Hočevar, 2004b, str. 109).

Računovodski izkazi omogočajo uporabo finančnih informacij, kar pozitivno vpliva na razumevanje in upravljanje s podjetjem. Omogoča tudi boljše odločitve, vendar le, če jih uporabniki znajo ustrezno razlagati in uporabiti. Predvsem odločevalci v majhnih podjetjih, ki so običajno tudi lastniki podjetja, imajo pogosto slabše znanje glede uporabe računovodskih informacij pri odločanju. Zato so tudi zanesljivi in pravočasni računovodski izkazi nezadostni (Van Auker, 2005).

Pri izbiri ključne taktike odločanja ključno vlogo igrata odločevalčeve osebnostne značilnosti in značilnosti podjetja (Watson, 2002). Uporaba in učinek uporabe računovodskih izkazov sta močno povezana s strateškimi cilji podjetja, saj morajo odločitve podpirati zastavljene strateške cilje, da ne pride do nasprotovanja tem ciljem in finančnih težav v podjetju (Horngrén, Datar, Foster, Rajan & Ittner, 2009). Odločevalci v majhnih in srednje velikih podjetjih, ki nimajo dobrih finančnih veščin in ne razumejo vpliva svojih odločitev, lahko ogrožajo sposobnost preživetja podjetja in povzročajo obsežne operativne težave (Timmons & Spinelli, 2004). Za majhna in srednje velika podjetja je značilna visoka stopnja prekinitve poslovanja zaradi finančnih težav, kar kaže na to, da so ustrezne poslovne odločitve pomembne (Van Praag, 2003).

Za podjetnike je značilno, da so pogosto preveč optimistični glede finančnega potenciala podjetja. To lahko privede do napačnih ocen verjetnosti neuspeha, neučinkovitih odločitev in finančnih težav (Landier & Thesmar, 2009). Pomoč pri razlagi in uporabi računovodskih informacij bi lahko odločevalcem pomagala pri sprejemanju ustrežnejših odločitev (Breen, Sciulli & Calvert, 2004). Predvsem majhna podjetja se pogosto zanašajo na svoje računovodje kot finančne svetovalce in redkeje iščejo finančne nasvete izven podjetja (Gooderham, Tobiassen, Døving & Nordhaug, 2004).

V večjih podjetjih je uporaba računovodskih informacij pogostejša kot v majhnih in srednje velikih podjetjih (Van Auker, 2005), saj je poslovanje v teh podjetjih poenostavljeno in velikokrat temelji na podlagi intuicije odločevalcev v podjetju. Odločevalci v majhnih in srednje velikih podjetjih ne namenjajo veliko pozornosti računovodskim informacijam. Pogosto je razlog za to v slabšem razumevanju računovodskih izkazov. S tem lahko spregledajo priložnosti ali težave, ki se pojavljajo pri poslovanju. Udobje odločevalcev, ki je povezano z njegovo sposobnostjo razlage računovodskih informacij, je po mnenju Van Auker (2005) eden glavnih razlogov za uporabo oziroma neuporabo računovodskih informacij.

Watson (2002) navaja, da stopnja izobrazbe vpliva tudi na finančne odločitve. Ljudje z višjo izobrazbo lažje razumejo računovodske izkaze, učinkoviteje komunicirajo in ustrezneje utemeljijo svoje odločitve (Hanlon & Saunders, 2007). Višja stopnja izobrazbe tudi poveča možnost dostopa do tradicionalnih dolžniških in investicijskih sredstev (Carter, Brush, Greene, Gatewood & Hart, 2003). Raziskave tudi kažejo, da se odločevalci z močnejšim finančnim in računovodskim znanjem pogosteje poslužujejo nasvetov iz zunanjih virov, ker pripomore k sprejemanju ustrežnejših odločitev (Cassar, 2009).

Byers, Groth in Wiley (1997) navajajo, da lahko z višino prihodkov opredelimo velikost podjetja. Glede na velikost se spreminjajo tudi potrebe po operativnih in strateških ciljih. Torej višina prihodka vpliva na odločitve v podjetjih. Višji prihodki nakazujejo na to, da ima podjetje več virov financiranja in večji dostop do teh virov. Busenitz in Barney (1997) se strinjata, da velikost podjetja vpliva na odločitve, saj imajo večja podjetja več finančnih virov in boljše informacije, na podlagi katerih odločevalci sprejemajo odločitve. Tudi za manjša podjetja je pomembno, da odločevalci razumejo računovodske izkaze, saj morajo na podlagi tega načrtovati potrebe po virih.

Pogostost priprave nam veliko pove o tem, kako lastniki uporabljajo računovodske izkaze. V podjetjih, v katerih se računovodski izkazi pripravljajo redkeje, so ti izkazi manj izpopolnjeni, odločevalci pa se manj zavedajo pomena uporabe računovodskih informacij pri odločanju (Cassar, 2009). Van Auken (2005) v svojem delu navaja, da obstaja neposredna povezava med pogostostjo priprave računovodskih izkazov in zmanjšanjem negotovosti poslovanja, predvsem v močno konkurenčnih okoljih. Manjša podjetja, ki redkeje pripravljajo računovodske izkaze, lahko zaznajo manjše stroške priprave poročil, a posledično ne znajo prepoznati prednosti pravočasnih finančnih informacij ter se počutijo manj udobno pri uporabi računovodskih informacij oziroma slabše ocenjujejo svojo sposobnost razlage računovodskih izkazov.

Odločevalci v podjetjih si želijo kakovostnih informacij, na podlagi katerih lahko sprejemajo bolj učinkovite odločitve (Bruns & McKinnon, 1993). Barberis in Thaler (2002) ter Ritter (2003) razlikujejo tradicionalno finančno teorijo, ki predvideva racionalno odločanje in vedenjske finance, ki govorijo o vplivu prevelikega zaupanja in optimizma odločevalcev pri sprejemanju odločitev. Sian in Roberts (2009) navajata, da imajo odločevalci različna finančna in računovodska znanja in so ob številnih informacijah in pomanjkanju znanja lahko zmedeni. Tisti, ki s svojim razumevanjem računovodskih izkazov niso zadovoljni, pri odločanju ne uporabljajo računovodskih izkazov tako pogosto kot drugi. Medtem ko se tisti z boljšim finančnim in računovodskim znanjem pogosteje poslužujejo finančnih informacij in nasvetov, saj razumejo njihov potencial (Cassar, 2009).

Uporaba računovodskih informacij je v veliki meri odvisna od značilnosti podjetja in demografije (Holmes & Nichols, 1988) ter osebnostnih značilnosti odločevalca (Dimovski, Penger & Škerlavaj, 2007; Watson, 2002). Pogostost priprave računovodskih izkazov v podjetju se razlikuje tudi glede na uporabo zunanjega financiranja in velikosti podjetja

(Cassar, 2009). Majhna podjetja so običajno manj finančno sofisticirana, kar je tudi razlog, da redkeje uporabljajo računovodske informacije (McMahon, 2001). Zapletenost poslovanja in potrebe po finančnem poročanju lahko ocenjujemo s prodajo, ki je dober približek za opredelitev velikosti podjetja (Carter & Van Auken, 2005). Manjša podjetja so finančno bolj nepregledna, vendar se preglednost poslovanja izboljšuje z rastjo podjetja, zato bi uporaba računovodskih izkazov morala slediti rasti prodaje. Z večjo prodajo se v podjetjih pojavlja večja potreba po več virih in finančnih informacijah ter tudi večja finančna izpostavljenost. Nižja prodaja lahko odločevalcem signalizira, naj več pozornosti posvetijo računovodskim izkazom in finančnim vplivom na podjetje (Berger & Udell, 1998).

Van Auken (2005) je mnenja, da bolj izobraženi odločevalci bolj verjetno uporabljajo računovodske izkaze. Prav tako meni, da odločevalci v podjetjih z višjimi prihodki pogosteje uporabljajo te izkaze, saj so se z rastjo podjetja morali poučiti o računovodskih izkazih in si jih zato lažje razlagajo. Meni tudi, da bi v podjetjih z notranjim računovodstvom odločevalci morali biti bolj sposobni uporabljati računovodske izkaze in da podjetja, ki pogosteje pripravljajo računovodske izkaze, računovodske informacije cenijo bolj kot ostali, ki le-te pripravljajo manj pogosto.

4 RAZISKAVA O UPORABI RAČUNOVODSKIH INFORMACIJ PRI ODLOČANJU V MAJHNIH IN SREDNJE VELIKIH PODJETJIH V SLOVENIJI

4.1 Namen in cilj raziskave

Namen raziskave je analizirati dejavnike, ki vplivajo na pogostost uporabe in udobje pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju, ter odkriti statistične značilnosti teh dejavnikov v majhnih in srednje velikih podjetjih v slovenskem okolju. Obenem bom ugotavljala tudi razloge za analizo računovodskih informacij ter neuporabo računovodskih informacij. Cilj raziskave je kritično analizirati statistične značilnosti pogostosti uporabe ter udobja pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju v majhnih in srednje velikih podjetjih.

4.2 Hipoteze

Kot sem ugotavljala v teoretičnem delu magistrskega dela, sta spremenljivki udobje pri uporabi računovodskih izkazov in pogostost uporabe računovodskih izkazov pomembni odvisni spremenljivki, na katere vplivajo različne neodvisne spremenljivke. S temi spremenljivkami lahko spremljamo navade odločevalcev na določenem območju ali v določenem času ter ugotavljamo njihov vpliv na uspešnost podjetja. Na podlagi lastnih raziskav in raziskav drugih avtorjev glede odločanja v majhnih in srednje velikih podjetjih sta Carragher in Van Auken (2013) v svojem delu oblikovala hipoteze, ki sledijo v

nadaljevanju. Hipoteze sta preverjala na primeru majhnih podjetij na jugozahodu Združenih držav Amerike (v nadaljevanju ZDA). Hipoteze sem prevzela in replicirala za namene izvedbe analize na primeru majhnih in srednje velikih podjetij v Sloveniji in primerjavo z rezultati obstoječe analize.

Hipoteze so razdeljene v dva sklopa in so sledeče:

H1: Udobje odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju je ...

H1a: pozitivno povezano z notranjo pripravo računovodskih izkazov.

Hipotezo H1a sta oblikovala Carraher in Van Auken (2013), pri čemer sta se sklicevala na ugotovitve Smallbonea, Northa in Leigha (1993). Omenjeni avtorji navajajo, da so podjetja, ki imajo za pripravo računovodskih izkazov zaposlene notranje računovodske strokovnjake, na voljo več računovodskih informacij in so bolj obveščeni o njih kot tisti, ki se poslužujejo zunanjega računovodstva. Takšno notranje strokovno znanje omogoča večjo interakcijo in boljša pojasnila med odločevalci in računovodstvom. Na ta način se odločevalcem olajša uporaba računovodskih izkazov.

H1b: pozitivno povezano z višino čistih prihodkov v preteklem letu.

Pri drugi hipotezi sta Carraher in Van Auken (2013) kot približek velikosti podjetja uporabila višino čistih prihodkov, saj so s tem kriterijem povezane tako operativne kot tudi strateške odločitve. Pri oblikovanju te hipoteze se sklicujeta na ugotovitve Byersa, Grotha in Wileya (1997), ki pravijo, da višji prihodki nakazujejo, da podjetje potrebuje višjo raven virov in dostop do njih. Različne ravni prihodkov povzročijo, da podjetja po potrebi spremenijo svoj pogled na poslovanje in potrebe po virih. Računovodski izkazi so tudi ključnega pomena za razumevanje vpliva ravni prihodkov na majhna podjetja (Busenitz & Barney, 1997) in s tem vplivajo na odločitve v majhnih podjetjih. To vpliva na izboljšanje in pridobivanje več računovodskega znanja in s tem izboljšanje udobja odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij (Neeley & Van Auken, 2010).

H1c: negativno povezano s pogostostjo priprave računovodskih izkazov,

Pri oblikovanju hipoteze H1c se Carraher in Van Auken (2013) sklicujeta na ugotovitve Cassara (2009), ki ugotavlja, da so izkazi v podjetjih, v katerih se te pripravljajo redkeje, manj izpopolnjeni. Avtorji ugotavljajo, da lahko majhna podjetja zaznajo koristi zaradi nižjih stroškov priprave raznih računovodskih izkazov in poročil. Odločevalci v teh podjetjih se najverjetneje ne zavedajo koristi pravočasnih informacij in niso pripravljene imeti višjih stroškov zaradi priprave. Menijo, da odločevalci, ki so manj prepričani v svojo sposobnost interpretiranja računovodskih izkazov, pogosteje pripravljajo te izkaze, s tem pa kompenzirajo svoje nelagodje ob razlagi teh izkazov.

H1d: negativno povezano z odločevalčevo stopnjo izobrazbe.

Carraher in Van Auken (2013) sta se pri oblikovanju hipoteze H1d nanašala na ugotovitve več avtorjev. Watson (2002) v svojem delu ugotavlja, da izobrazbena raven vpliva na sprejemanje odločitev, izboljšuje možnost dostopa do investicijskih sredstev (Carter, Brush, Greene, Gatewood & Hart, 2003) in pomaga pri razumevanju računovodskih informacij ter učinkoviti komunikaciji (Hanlon & Saunders, 2007; Neeley & Van Auken, 2010). Tisti odločevalci z višjo stopnjo izobrazbe se bolj zavedajo pomena računovodskih informacij in pomanjkljivosti v svojem računovodskem znanju, zato naj bi svoje udobje pri uporabi računovodskih informacij ocenjevali slabše, kot tisti z nižjo stopnjo izobrazbe (Carraher & Van Auken, 2013).

H2: Pogostost uporabe računovodskih informacij pri odločanju je ...

H2a: pozitivno povezana z odločevalčevim udobjem pri uporabi računovodskih informacij.

Uporaba računovodskih informacij je povezana z značilnostmi podjetja in demografijo (Holmes & Nichols, 1998) ter osebnostnimi značilnostmi podjetja (Watson, 2002). Odločevalci se zelo razlikujejo glede razumevanja računovodskih izkazov (Sian & Roberts, 2009). Cassar (2009) ugotavlja, da se odločevalci, ki so bolj zadovoljni s svojim razumevanjem računovodskih informacij, teh bolj pogosto poslužujejo pri sprejemanju odločitev in obratno. Pogosta uporaba računovodskih informacij krepi samozavest odločevalcev in njihovo sposobnost prepoznati informacije, ki predstavljajo priložnost za podjetje. Na te ugotovitve se sklicujeta Carraher in Van Auken (2013) pri postavitvi hipoteze H2a.

H2b: pozitivno povezana z notranjim pripravljanjem računovodskih izkazov.

Kompleksne računovodske informacije so za odločevalce v majhnih in srednje velikih podjetjih manj privlačne, zato se ti zanašajo na svoje računovodje pri razlagi računovodskih informacij (Sian & Roberts, 2009). Zaradi česar Carraher in Van Auken (2013) pri hipotezi H2b menita, da odločevalci v tistih podjetjih, kjer računovodske izkaze pripravljajo notranji računovodje, bolj cenijo te informacije in so jih bolj sposobni uporabljati, zato jih uporabljajo pogosteje. Obratno pa tista podjetja, ki jim računovodske izkaze pripravljajo zunanja računovodstva, te izkaze pripravljajo manj pogosto in se zato redkeje uporabljajo pri odločanju.

H2c: pozitivno povezana s čistimi prihodki podjetja v preteklem letu.

Carter in Van Auken (2005) menita, da velikost prodaje pomaga signalizirati morebitno zapletenost poslovanja podjetja in potrebe po računovodskih informacijah. Berger in Udell (1998) navajata, da so manjša podjetja pogosto finančno manj pregledna. Ta se izboljšuje z

rastjo podjetja. S tem se povečuje tudi finančna izpostavljenost. To odločevalce motivira za pridobivanje vse več finančnega znanja, pogostejšo uporabo računovodskih informacij in analizo finančnega vpliva sprejetih odločitev na podjetje. Zaradi tega Carrahen in Van Auken (2013) pri hipotezi H2c predvidevata pozitivno povezanost med pogostostjo uporabe računovodskih informacij in čistimi prihodki podjetja.

H2d: pozitivno povezana z odločevalčevo stopnjo izobrazbe.

Hipoteza H2d je postavljena na osnovi raziskave Van Aukan (2005). Ta predvideva, da bolj izobraženi odločevalci pogosteje uporabljajo računovodske izkaze pri odločanju. Tudi Hanlon in Saunders (2007) menita podobno, da odločevalci z višjo stopnjo izobrazbe lažje povezujejo znanje z različnih področij, učinkoviteje komunicirajo in znajo ustrezneje utemeljiti svoje odločitve. Cassar (2009) še ugotavlja, da se odločevalci z višjo izobrazbo in boljšim računovodskim znanjem pogosteje poslužujejo nasvetov strokovnjakov izven podjetja, kar omogoča povezovanje znanja z različnih področij ter tudi pogostejšo uporabo računovodskih izkazov. Na podlagi tega sta Carraher in Van Auken (2013) postavila zadnjo hipotezo H2d, ki govori o pozitivni povezanosti med pogostostjo priprave računovodskih izkazov in odločevalčevo stopnjo izobrazbe.

4.3 Vzorec in zbiranje podatkov

Raziskavo sem izvedla s pomočjo ankete, ki sem jo sestavila v spletnem orodju za pripravo in analizo anket, imenovanem Ika. Anketo sem skupaj z uvodnim nagovorom poslala naključnim majhnim in srednje velikim podjetjem v Sloveniji. Poslala sem jo na 4.000 e-poštnih naslovov. Nanjo se je odzvalo 425 respondentov. Od tega je 208 respondentov le delno izpolnilo anketo. Te ankete so bile preveč pomanjkljive, zato sem jih iz nadaljnje raziskave izločila. 217 respondentov je anketo izpolnilo do konca. Od tega je bilo ustrezno izpolnjenih 186 anket, 31 anket pa je bilo izločenih, saj so jih reševale neustrezne osebe (administratorji, tajnice, delavci, računovodje in podobno), kljub opombi, da je anketa namenjena vodstvenemu kadru, ki se srečuje s poslovnimi odločitvami, predvsem lastnikom in direktorjem podjetij.

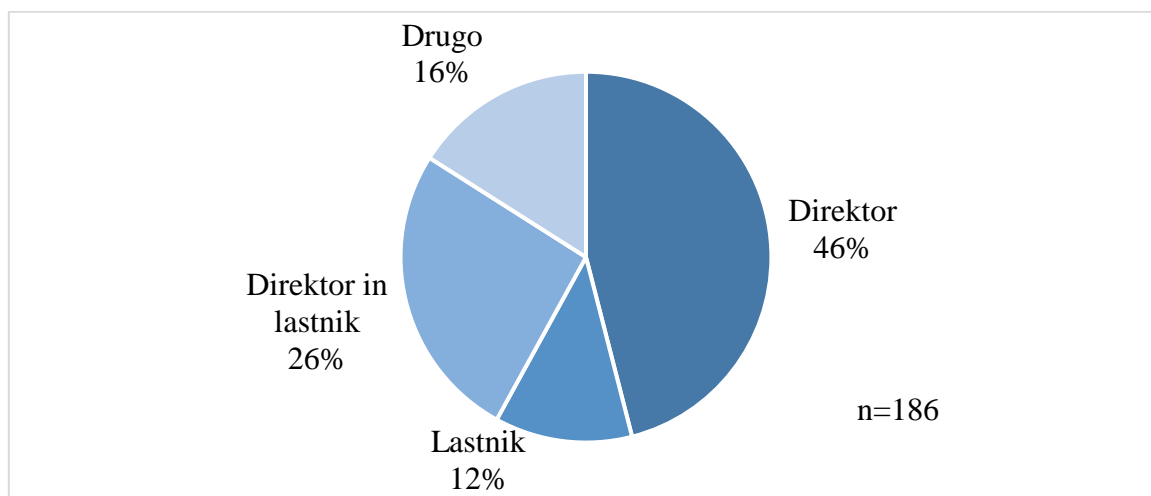
4.4 Rezultati raziskave in glavne ugotovitve

4.4.1 Demografske značilnosti respondentov

Ali je anketo reševala ustrezna oseba, sem preverjala s prvim vprašanjem, kjer so respondenti izbrali oziroma dopisali svojo funkcijo v podjetju. Iz slike 3 je razvidno, da je imelo 46 % respondentov status direktorja v podjetju, 12 % respondentov je bilo lastnikov podjetja, 26 % pa lastnikov in direktorjev obenem. 16 % respondentov je izbralo odgovor drugo ter navajalo sledeče funkcije: prokurist, družinski član lastnika, direktor področja, finančni

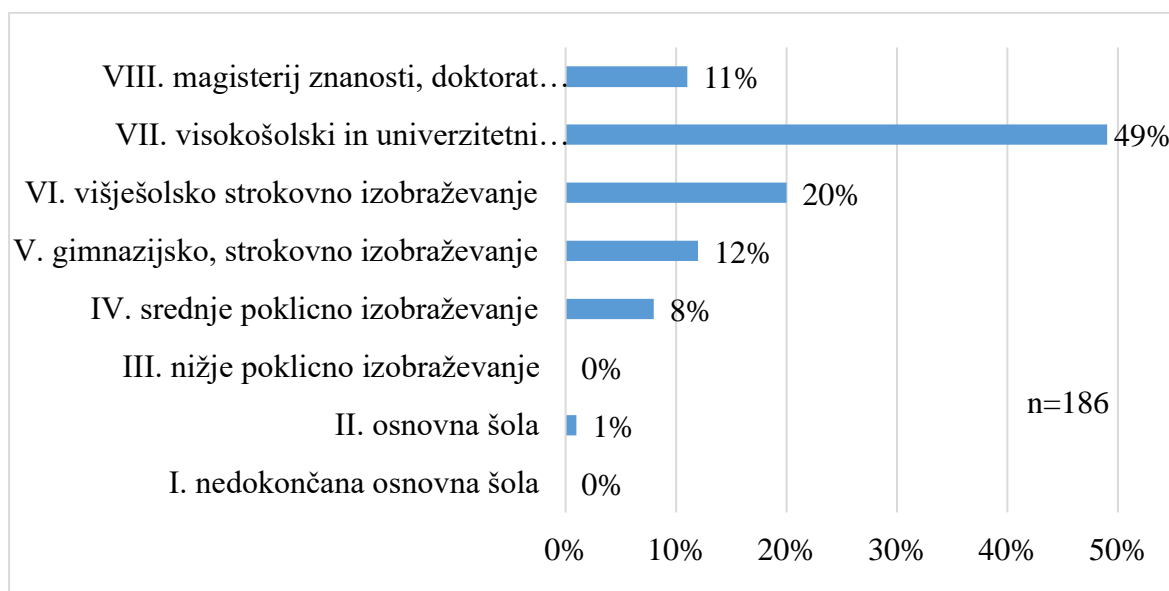
direktor, namestnica direktorja, zakoniti zastopnik, vodja ekonomike podjetja, direktor skupnih služb, pomočnik direktorja, vodja, izvršni direktor, podpredsednik, manager in direktor računovodstva.

Slika 3: Funkcija respondentov v podjetjih, zajetih v raziskavo

Vir: lastno delo.

Slika 4: Najvišja dosežena stopnja izobrazbe respondentov

Vir: lastno delo.

Stopnja izobrazbe respondentov je bila precej visoka, kar je za vodilne kadre v podjetju pričakovano (glej sliko 4). Le 1 % respondentov je imelo osnovno šolo kot najvišjo stopnjo izobrazbe, vsi ostali so imeli dokončano vsaj srednjo poklicno šolo. Od tega jih je 20 % imelo višjo stopnjo izobrazbe. Skoraj polovica respondentov oziroma 49 % jih je imelo visoko ali univerzitetno izobrazbo, 11 % pa magisterij ali doktorat znanosti.

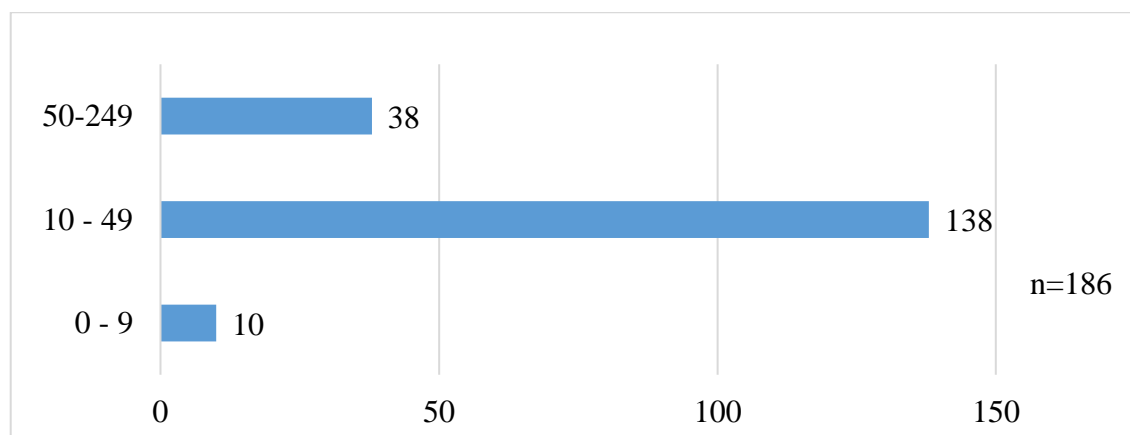
V povprečju so podjetja zajeta v raziskavo imela 39 zaposlenih, kar je razvidno v tabeli 2. Minimum je znašal 2 delavca, maksimum pa 239 delavcev. Večina respondentov je bila iz majhnih podjetij, kar sklepam z grafa na sliki 5. Ta nakazuje, da kar 148 med 186 respondentov prihaja iz podjetij, ki imajo do 50 zaposlenih, kar je eden od pogojev za razvrstitev podjetij po velikosti med manjša podjetja.

Tabela 2: Povprečno število zaposlenih za polni delovni čas v letu 2021 v podjetjih, zajetih v raziskavo

Veljavno	Št. enot	Povprečje	Std. odklon	Minimum	Maksimum
186	186	39,0	45,76	2	239

Vir: lastno delo.

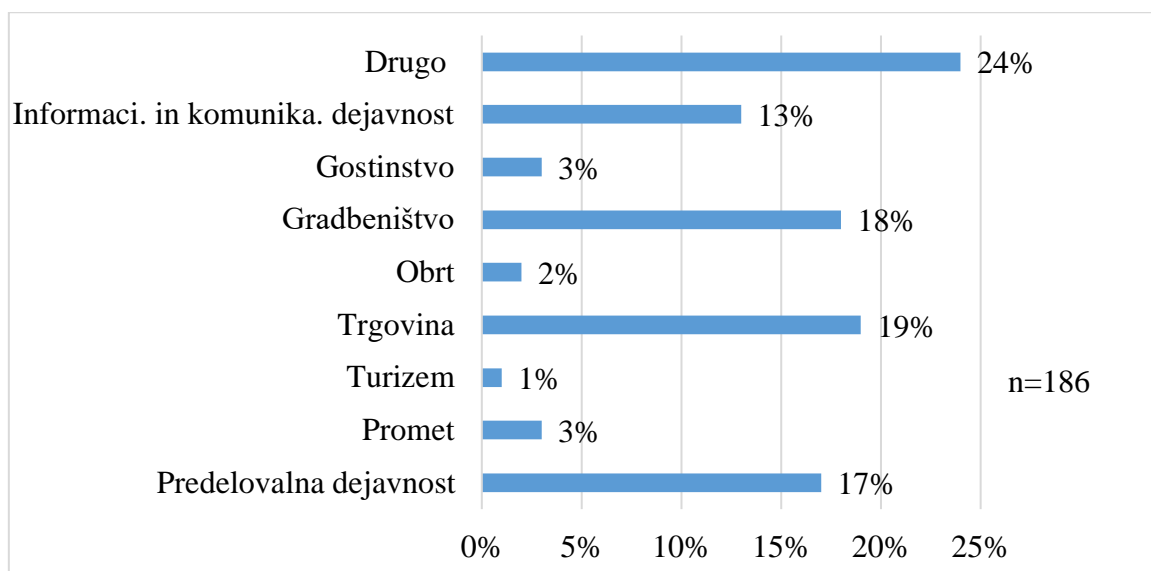
Slika 5: Povprečno število zaposlenih za polni delovni čas v letu 2021 v podjetjih, zajetih v raziskavo

Vir: lastno delo.

Respondenti so prihajala iz najrazličnejših panog, kot je razvidno iz slike 6. Največ podjetij se ukvarja s predelovalno dejavnostjo, trgovino in z gradbeništvo ter informacijsko in komunikacijsko dejavnostjo. Poleg navedenih panog so respondenti v kategoriji drugo navedli še naslednje dejavnosti: kovinska industrija, orodjarstvo, storitve, časopisno-založniška dejavnost, strojništvo, upravljanje nepremičnin, trgovina in proizvodnja, zdravstvo, kmetijstvo, oskrba z vodo, drugo projektiranje in tehnično svetovanje, strojogradnja, *šamoterstvo*, izobraževanje, tisk, veterinarstvo, elektroinstalacije, suhomontažna dela, inženirske storitve, komunalna dejavnost, gospodarske javne službe varstva okolja, špeditersko posredovanje, raziskave in razvoj, tehnično svetovanje in smučišče. Podjetja, zajeta v raziskavo, so torej prihajala iz najrazličnejših panog in se med seboj zelo razlikujejo, saj se srečujejo z najrazličnejšimi načini in značilnostmi poslovanja, kupci, vhodnimi inputi, izzivi in težavami in tako dalje.

Slika 6: Dejavnosti podjetij, zajetih v raziskavo

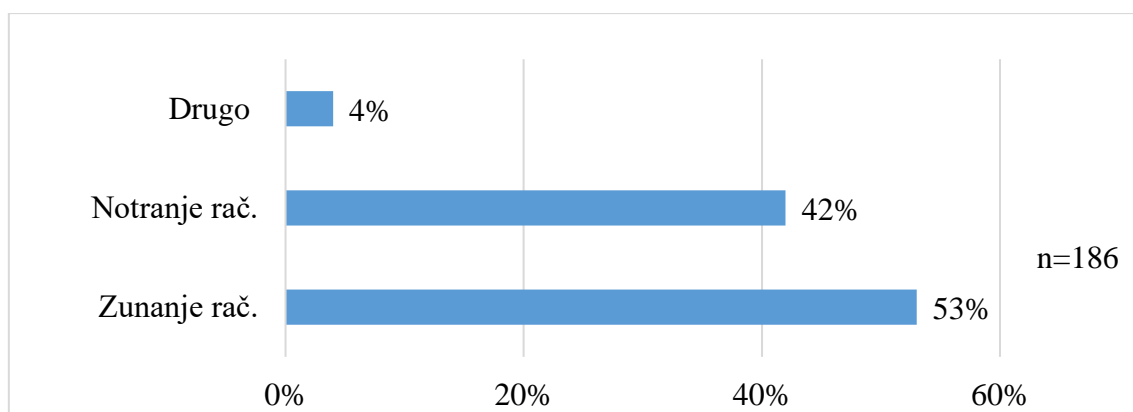

Vir: lastno delo.

4.4.2 Ugotovitve glede pogostosti uporabe in udobja pri uporabi računovodskih izkazov

Rezultati ankete na sliki 7 so pokazali, da se 53 % podjetij, zajetih v raziskavo, poslužuje zunanjega računovodstva. 42 % podjetij ima svoje računovodstvo znotraj podjetja, 4 % pa so izbrali možnost drugo in pri tem navedli, da se poslužujejo tako notranjega kot tudi zunanjega računovodstva.

Slika 7: Oblika računovodstva v podjetjih, zajetih v raziskavo

Vir: lastno delo.

Izmed 184 respondentov, ki so odgovorili na vprašanje z več možnimi odgovori »V kakšni obliki so ponavadi podatki, ki jih uporabljate za sprejemanje odločitev?«, je bil najpogosteje izbran odgovor »neobdelani podatki iz sistema«, ki ga je izbralo 58 % respondentov. Skoraj polovica jih je izbrala tudi ostale ponujene odgovore »letna finančna poročila« in

»predhodno določeni finančni kazalniki«, kar je razvidno iz tabele 3. 9 % izmed vseh, ki so odgovorili na to vprašanje, je izbralo možnost »drugo«, kjer so navajali sledeče odgovore: mesečna poročila, lastna presoja, izkušnje, mesečna finančna poročila, pripravljena z MS Power BI orodjem, računovodski podatki, ki so manualno obogateni z vsebino (detajlni drill-down po prihodkovnih nosilcih, stroškovnih nosilcih itd.), obdelani podatki iz sistema, namenske analize, dodatne analize, interna oblika poročila, kvantitativni planski dokumenti, dnevna finančna poročila o stanju izdanih in prejetih faktur, mesečne bilance stanja in uspeha, primerjava z ostalimi operaterji itd.

Tabela 3: Oblika podatkov, ki se uporabljajo za sprejemanje odločitev

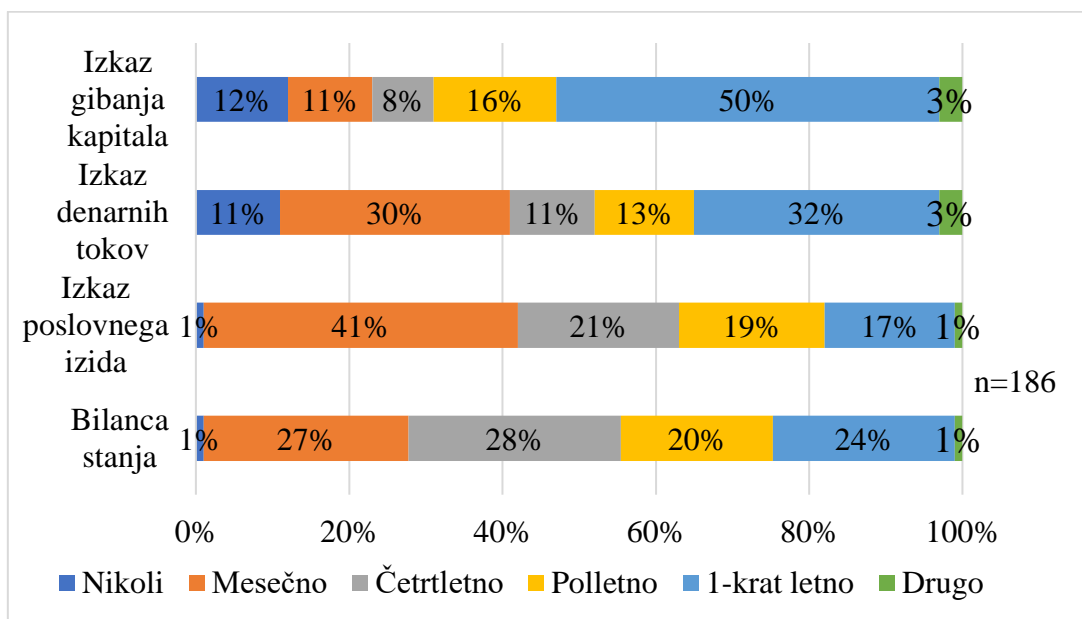
Podvprašanja	Enote				
	Frekvence	Veljavni	% - Veljavni	Ustrezni	% - Ustrezni
Neobdelani podatki iz sistema.	106	184	58 %	186	57 %
Letna finančna poročila.	94	184	51 %	186	51 %
Predhodno določeni finančni kazalniki.	88	184	48 %	186	47 %
Drugo (dopišite):	17	184	9 %	186	9 %
SKUPAJ		184		186	

Vir: lastno delo.

Iz slike 8 je razvidno, da glede na odgovore respondentov računovodstvo najpogosteje pripravlja izkaz poslovnega izida. V kar 41 % se ta pripravlja na mesečni ravni, medtem ko se najredkeje pripravlja izkaz gibanja kapitala (le v 11 %). Izkaz denarnih tokov se v 30 % podjetij pripravlja mesečno, podobno kot bilanca stanja. Ta se mesečno pripravlja v 27 % podjetij. Iz podatkov lahko razberemo, da se najpogosteje pripravlja izkaz poslovnega izida, sledi bilanca stanja, za tem izkaz denarnih tokov, najredkeje pa se pripravlja izkaz gibanja kapitala, ki se v 50 % pripravlja le 1-krat letno. Iz podatkov je razvidno, da se bilanca stanja pripravlja v podobnih % v različnih obdobjih (27 % mesečno, 28 % četrletno, 20 % polletno in 24 % 1-krat letno). Vseeno so rezultati presenetljivi, saj majhna podjetja, ki so v vzorcu anketiranih podjetij prevladovala, po zakonu niso zavezana k pripravi izkaza denarnih tokov in izkaza gibanja kapitala. Rezultati ankete pa so pokazali zelo visoko stopnjo priprave teh izkazov. Zato obstaja možnost, da rezultati tega vprašanja ne odražajo dejanskega stanja.

Tisti, ki so izbrali možnost »drugo«, so navedli, da računovodstvo izkaze pripravlja po potrebi, tedensko ali pa odgovora ne vedo, saj poslovanje spremljajo na drugačen način oziroma iz svojih programov.

Slika 8: Pogostost priprave posameznega računovodskega izkaza

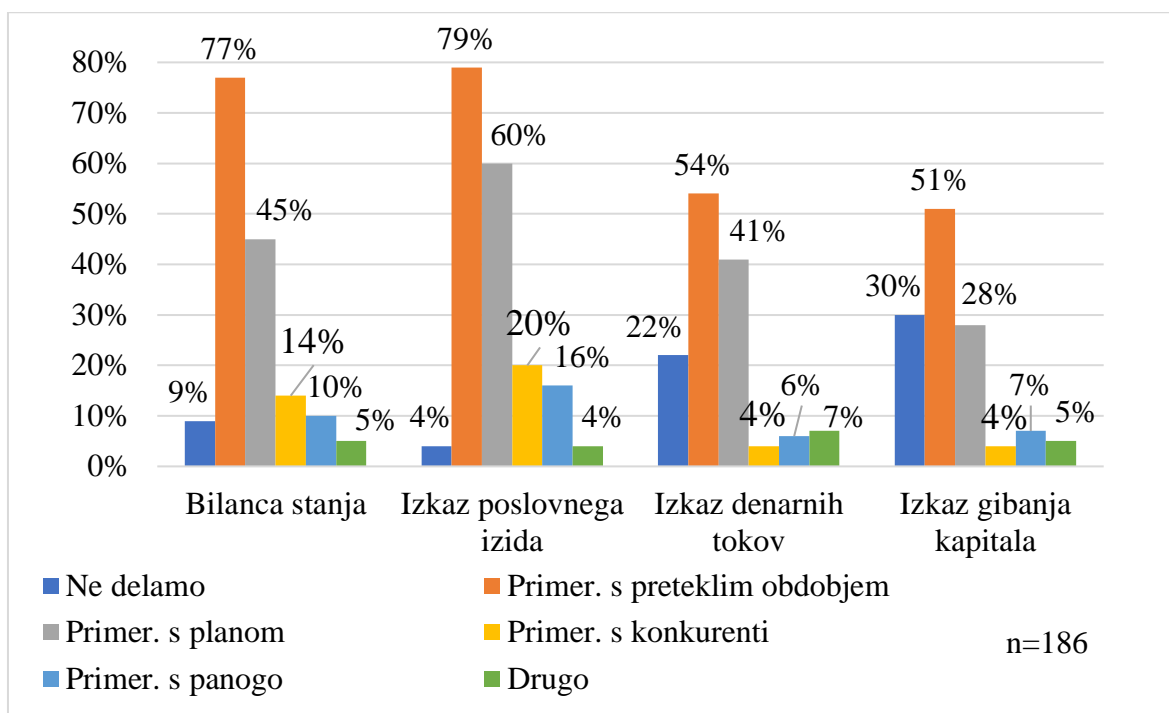

Vir: lastno delo.

Respondenti so na vprašanja o razlogih za analizo podatkov iz računovodskih izkazov odgovarjali na ponujene možnosti (glej sliko 9). Pri tem so lahko odgovorili na več odgovorov hkrati. Pri vseh računovodskih izkazih so najpogosteje izbrali odgovor, da analizo delajo zaradi primerjave poslovanja s preteklim obdobjem. Ta odgovor so najpogosteje izbrali pri izkazu poslovnega izida (79 % respondentov) in bilanci stanja (77 % respondentov). Pri izkazu denarnih tokov in izkazu gibanja kapitala se ta % giblje malo nad 50 %. Podjetja pogosto delajo tudi primerjave s planom. Najpogosteje s planom primerjajo izkaz poslovnega izida, v 60 %, bilanco stanja v 45 %, izkaz denarnih tokov v 41 % in izkaz gibanja kapitala v 28 %. S konkurenti in panogo se primerjajo predvsem z izkazom poslovnega izida in bilanco stanja. Tisti, ki so izbrali možnost drugo, so navedli, da analizo računovodskih izkazov delajo iz sledečih razlogov:

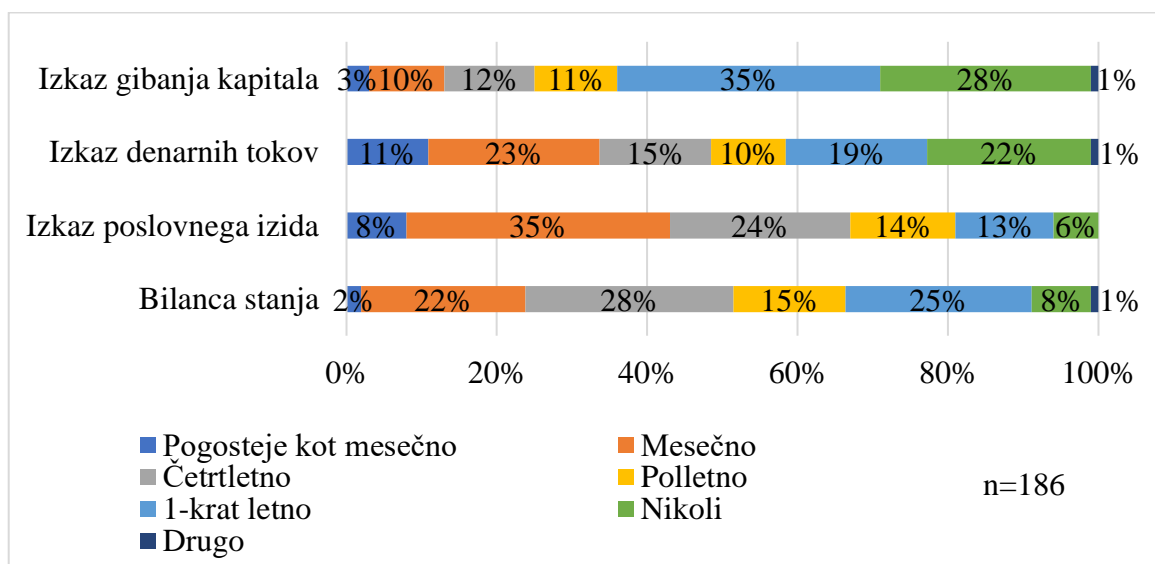
- zaradi potreb obratnega kapitala,
- obvezna statistika zaradi bančnih garancij,
- zaradi zahtev banke za kratkoročno kreditiranje,
- zaradi lizingov in kreditov,
- zaradi Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) in Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju Ajpes),
- zaradi razpisov,
- zaradi ohranjanja tekoče likvidnosti.

Slika 9: Razlogi za izvedbo analize podatkov iz posameznega računovodskega izkaza

Vir: lastno delo.

Slika 10: Pogostost uporabe računovodskih informacij iz posameznega računovodskega izkaza pri sprejemanju odločitev

Vir: lastno delo.

Na sliki 10 je razvidno, da respondenti pri odločanju najmanj pogosto uporabljajo izkaz gibanja kapitala, saj ga v 28 % podjetjih sploh ne uporabljajo, v 35 % pa enkrat letno. Respondenti pogosteje kot mesečno uporabljajo predvsem izkaz denarnih tokov (11 %) in izkaz poslovnega izida (8 %). Vseeno pa v 22 % podjetij izkaza denarnih tokov sploh ne

uporabljajo. Na splošno lahko iz slike 10 razberemo, da se na mesečni in četrletni ravni najpogosteje uporabljata izkaz poslovnega izida in bilanca stanja, ki uporabnikom računovodskih informacij dajeta najbolj ustrezne informacije za sprotno spremljanje poslovanja podjetja.

Respondenti so odgovarjali tudi na vprašanje, zakaj ne uporabljajo posameznega računovodskega izkaza pri odločanju. Vsak je lahko izbral več ponujenih odgovorov (glej tabelo 4) ali pa zapisal svoj odgovor. Odgovor »nikoli« je pri bilanci stanja izbralo 15 respondentov, pri izkazu poslovnega izida 9 respondentov, pri izkazu denarnih tokov 40 respondentov in pri izkazu gibanja kapitala 51 respondentov. Pri bilanci stanja in izkazu poslovnega izida so respondenti najpogosteje izbrali odgovor: »Menim, da je podjetje premajhno in podrobna analiza tega izkaza ni potrebna«. Medtem ko je bil najpogosteje izbran odgovor pri izkazu denarnih tokov in izkazu gibanja kapitala odgovor: »Drugi izkaz se mi zdi bolj uporaben/koristen«. Pri vseh štirih ponujenih računovodskih izkazih so respondenti najmanj pogosto izbrali odgovor: »Tega računovodskega izkaza ne razumem najbolje«. Iz tega sklepam, da respondenti zelo dobro ocenjujejo svoje poznavanje računovodskih izkazov, kar pa ne odraža nujno njihovih dejanskih sposobnosti, saj gre za subjektivno oceno. Poleg ponujenih odgovorov so respondenti navedli, da računovodskih informacij ne uporabljajo, ker imajo razna interna poročila, ker računovodstvo določenega izkaza ne pripravlja, ker je odločitve potrebno hitro sprejemati in ni časa za analize in podobno.

Tabela 4: Razlogi za neuporabo informacij iz računovodskih izkazov pri odločanju

	Bilanca stanja		Izkaz poslovnega izida		Izkaz denarnih tokov		Izkaz gibanja kapitala	
Skupaj respondentov:	15		9		40		51	
Uporaba teh informacij se mi ne zdi potrebna.	6	40 %	3	33 %	10	25 %	15	29 %
Tega računovodskega izkaza ne razumem najbolje.	1	7 %	0	0 %	5	13 %	7	14 %
Drugi izkaz se mi zdi bolj uporaben/koristen.	4	27 %	1	11 %	13	33 %	18	35 %
Podjetje je premajhno in podrobna analiza tega izkaza ni potrebna.	8	53 %	6	67 %	11	28 %	17	33 %
Drugo:	2	13 %	1	11 %	7	18 %	3	6 %

Vir: lastno delo.

Tabela 5: Udobje ob interpretiranju informacij iz posameznega računovodskega izkaza

Udobje ob interpretiranju informacij iz posameznega računovodskega izkaza (govorimo o občutenju, ki je povezano s sposobnostjo interpretiranja posameznega računovodskega izkaza) (1=zelo neudobno do 7=zelo udobno).													
Podvprašanja	Odgovori									Veljavni	Št. enot	Povprečje	Std. odklon
	zelo neudobno = 1	2	3	4	5	6	zelo udobno = 7	Ne želim odgovoriti.	Skupaj				
Bilanca stanja	0 0 %	1 1 %	12 6 %	24 13 %	37 20 %	43 23 %	62 33 %	7 4 %	186 100 %	179	186	5,6	1,29
Izkaz poslovnega izida	1 1 %	0 0 %	6 3 %	18 10 %	31 17 %	45 24 %	78 42 %	7 4 %	186 100 %	179	186	5,9	1,21
Izkaz denarnih tokov	6 3 %	6 3 %	5 3 %	26 14 %	34 18 %	38 20 %	57 31 %	14 8 %	186 100 %	172	186	5,4	1,59
Izkaz gibanja kapitala	9 5 %	7 4 %	12 6 %	31 17 %	30 16 %	34 18 %	47 25 %	16 9 %	186 100 %	170	186	5,1	1,73

Vir: lastno delo.

Zadnje vprašanje v anketi se je nanašalo na udobje pri uporabi računovodskih izkazov, kjer so respondenti na lestvici od 1 do 7 ocenili svoje občutenje, povezano z njihovo sposobnostjo interpretiranja računovodskih izkazov (glej tabelo 5). Respondenti so z najvišjo povprečno oceno ocenili svoje udobje pri razlagi izkaza poslovnega izida, za tem sledi bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, na koncu pa še izkaz gibanja kapitala. Glede na predhodna vprašanja, ki so se nanašala na pripravo in uporabo računovodskih izkazov, so rezultati glede udobja pri razlagi teh izkazov bili pričakovani. Namreč izkaza, ki se pripravljata in uporabljata pogosteje (izkaz poslovnega izida in bilanca stanja), sta tudi pri tem vprašanju dosegla višje povprečje. Iz tega lahko sklepam, da so respondenti teh dveh izkazov bolj navajeni in jim je razlaga teh izkazov bolj domača.

4.4.3 Analiza hipotez

V nadaljevanju so predstavljeni postopki in rezultati ankete, razdeljeni na podhipoteze. Za analizo sem uporabila specializirani program za statistično analizo, imenovan SPSS.

H1a: Udobje odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju je pozitivno povezano z notranjo pripravo računovodskih izkazov.

Sledi pregled hipoteze H1a, kjer me je zanimalo, če na vzorcu podjetij, zajetih v raziskavo, obstajajo razlike med dvema neodvisnima skupinama: če računovodske izkaze pripravlja notranje računovodstvo ali ne. Pripravo izkazov sem preverjala z vprašanjem, na katerega so respondenti odgovorili na enega izmed treh ponujenih odgovorov: zunanje računovodstvo, notranje računovodstvo in drugo. Odgovore zunanjega računovodstva in drugo sem združila za namen preverjanja te hipoteze. Meritev udobje odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju sem merila s sklopom štirih trditev o udobju pri razlagi posameznega računovodskega izkaza:

- bilanca stanja,
- izkaz poslovnega izida,
- izkaz denarnih tokov,
- izkaz gibanja kapitala.

Tabela 6: Opisno statistične vrednosti za vrsto računovodstva

Skupina	N	Povprečje	Mediana	Std. odklon	Minimum	Maksimum
Notranje računovodstvo	70	5.80	6.00	1.19	2.00	7.00
Zunanje računovodstvo ali drugo	100	5.32	5.50	1.30	2.00	7.00

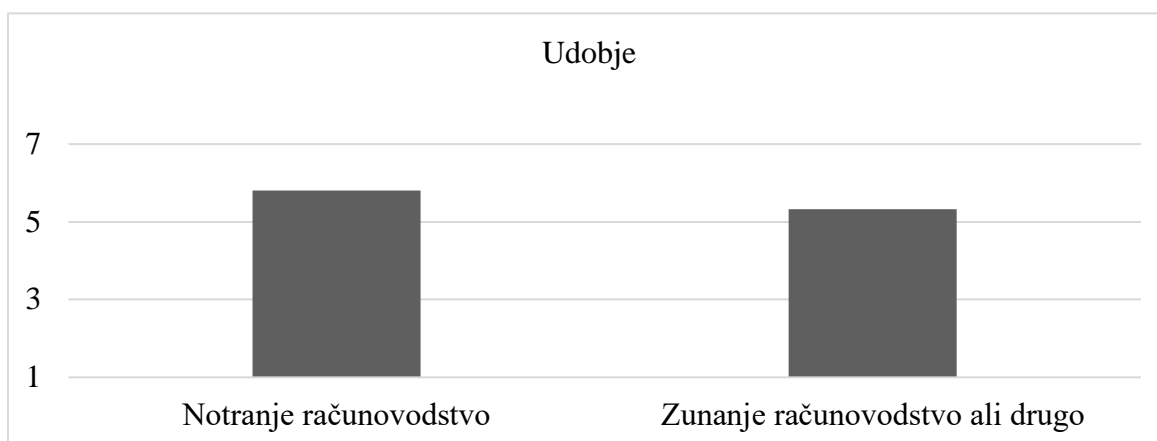
Vir: lastno delo.

Za vsako postavko sem ponudila sedemstopenjske lestvice udobja, kjer je vrednost 1 pomenila »zelo neudobno« in vrednost 7 »zelo udobno«. Odgovore udobja za vse štiri postavke sem *povprečila*, da sem dobila eno mero, ki sem jo poimenovala Udobje. V tabeli 6 je pregled opisno statističnih vrednosti meritve udobja glede na to, če računovodske izkaze pripravlja notranje računovodstvo ali ne.

Stolpični graf na sliki 11 prikazuje primerjavo povprečnih vrednosti udobja glede na to, če računovodske izkaze pripravlja notranje računovodstvo ali ne.

Slika 11: Povprečna vrednost udobja glede na način priprave računovodskih izkazov

Vir: lastno delo.

Že iz pregleda povprečij, median in stolpčnega grafa je razvidno, da je povprečna stopnja udobja nekoliko višja, če računovodske izkaze pripravlja notranje računovodstvo. Še vedno pa ne vem, če to razliko v poprečjih vidimo zgolj zaradi naključna (naključnega vzorca) ali pa je to zakonitost v realnem svetu. Za preverjanje tega pa je potrebno izvesti statistični test primerjave dveh neodvisnih skupin. Pred izvedbo takega testa je potrebno preveriti, če se meritve udobja obeh skupin porazdeljujejo normalno. To je namreč eden izmed pogojev za izvedbo parametričnega Pearsonovega testa povezanosti. Za preverjanje normalne porazdelitve sem uporabila Shapiro-Wilkov test, ki primerja porazdelitev, podane mere s hipotetično normalno porazdelitvijo in pove, če se podana mera razlikuje od normalne porazdelitve (ko je $p=0.05$). Sledijo rezultati Shapiro-Wilkovega testa v tabeli 7.

Tabela 7: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivke udobja in načina priprave računovodskih izkazov

Spremenljivka	Skupina	W	p
Udobje	Notranje računovodstvo	0.879	< 0.001
	Zunanje računovodstvo ali drugo	0.934	< 0.001

Vir: lastno delo.

Ker je Shapiro-Wilkov test pokazal, da se meritve obeh skupin ne porazdeljujejo normalno (za obe skupini velja, da je p manjši od meje 0.05), se za primerjavo dveh neodvisnih skupin uporabi neparametrični Mann-Whitneyev U test. Ta test namreč nima pogoja, da so meritve obeh skupin normalno porazdeljene. Rezultati Mann-Whitneyevega U testa so v tabeli 8.

Tabela 8: Mann-Whitneyev U test primerjave dveh neodvisnih skupin

Spremenljivka	U	p
Udobje	4259	0.015

Vir: lastno delo.

Mann-Whitneyev U test je pokazal, da res obstajajo statistično značilne razlike v udobju pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju glede na to, če računovodski izkaz pripravi notranje računovodstvo ali ne. To nam pove vrednost statistične značilnosti p , ki je pod mejo statistične značilnosti 0.05 ($p=0.015$). Na podlagi tega **hipotezo H1a sprejemem.**

H1b: Udobje odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju je pozitivno povezano z višino čistih prihodkov v preteklem letu.

Sledi pregled hipoteze H1b, kjer me je zanimalo, če na mojem vzorcu podjetij, zajetih v raziskavo, obstaja pozitivna povezanost (korelacija) med udobjem pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju in višino čistih prihodkov v letu 2021. V tabeli 9 je pregled opisno statističnih vrednosti obeh meritev.

Tabela 9: Opisno statistične vrednosti spremenljivk udobja in čistih prihodkov v letu 2021

	N	Povprečje	Mediana	Std. odklon	Minimum	Maksimum
Udobje	170	5.51	5.50	1.27	2.00	7.00
Čisti prihodek v 2021	170	5.72×10^6	2.80×10^6	8.25×10^6	0.2×10^5	65×10^6

Vir: lastno delo.

Sledi izvedba testa povezanosti, ki bo pokazal, če obstaja povezanost med udobjem in prihodkom in če je ta povezanost pozitivna. Pred izvedbo testa povezanosti pa je prav tako potrebno preveriti, če se meritve obeh spremenljivk porazdeljujejo normalno. To je namreč pogoj za izvedbo parametričnega Pearsonovega testa povezanosti. Za preverjanje normalne porazdelitve sem ponovno uporabila Shapiro-Wilkov test, katerega rezultati sledijo v tabeli 10.

Tabela 10: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivk udobja in čistih prihodkov v letu 2021

Spremenljivka	W	p
Udobje	0.917	< 0.001
Čisti prihodek v 2021	0.590	< 0.001

Vir: lastno delo.

Ker je Shapiro-Wilkov test pokazal, da se nobena meritev ne porazdeljuje normalno, je ponovno kršena zahteva za uporabo parametričnega testa povezanosti. Posledično se bo za analizo povezanosti uporabil neparametrični Spearmanov test povezanosti, ki pa nima pogoja normalne porazdeljenosti obeh spremenljivk. Rezultati tega testa sledijo v tabeli 11.

Tabela 11: Spearmanov test povezanosti spremenljivk udobja in čistih prihodkov v letu 2021

Spremenljivki	rho	p
Udobje – Čisti prihodek v 2021	635454	0.003

Vir: lastno delo.

Spearmanov test je pokazal, da res obstaja statistično značilna povezanost med udobjem pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju in višino čistih prihodkov v letu 2021, saj je vrednost statistične značilnosti p pod mejo statistične značilnosti 0.05. Koeficient povezanosti ρ pa nam pove, da je ta povezanost pozitivna, saj je predznak koeficienta pozitiven. Na podlagi tega **hipotezo H1b sprejemem.**

H1c: Udobje odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju je negativno povezano s pogostostjo priprave računovodskih izkazov.

Sledi pregled hipoteze H1c, kjer sem preverjala, če na vzorcu podjetij, zajetih v raziskavo, obstaja negativna povezanost med udobjem pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju in pogostostjo priprave računovodskih izkazov. Pogostost priprave računovodskih izkazov sem merila s sklopom štirih postavk:

- bilanca stanja,
- izkaz poslovnega izida,
- izkaz denarnih tokov,
- izkaz gibanja kapitala.

Na vsako postavko so respondenti odgovorili s pomočjo petstopenjske lestvice pogostosti:

1. pogosteje kot mesečno,

2. mesečno,
3. četrtno,
4. 1-krat letno,
5. nikoli.

Tabela 12: Opisno statistične vrednosti spremenljivk udobja in pogostosti priprave računovodskih izkazov

	N	Povprečje	Mediana	Std. odklon	Minimum	Maksimum
Udobje	166	5.49	5.50	1.279	2.00	7.00
Pogostost priprave računovodskih izkazov	166	3.43	3.50	0.922	1.00	5.00

Vir: lastno delo.

Odgovore vseh štirih postavk sem *povprečila*, da sem dobila meritev Pogostost priprave računovodskih izkazov. V tabeli 12 je pregled opisno statističnih vrednosti obeh meritev.

Pred izvedbo testa povezanosti je ponovno potrebno preveriti, če se meritve obeh spremenljivk porazdeljujejo normalno, za kar sem ponovno uporabila Shapiro-Wilkov test, katerega rezultati sledijo v tabeli 13.

Tabela 13: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivk udobja in pogostosti priprave računovodskih izkazov

Spremenljivka	W	p
Udobje	0.919	< 0.001
Pogostost priprave računovodskih izkazov	0.963	< 0.001

Vir: lastno delo.

Ker je Shapiro-Wilkov test pokazal, da se obe meritvi ne porazdelujeta normalno, bom za preverjanje povezanosti ponovno uporabila Spearmanov test povezanosti, katerega rezultati so prikazani v tabeli 14.

Tabela 14: Spearmanov test povezanosti spremenljivk udobja in pogostosti priprave računovodskih izkazov

Spremenljivki	rho	p
Udobje – Pogostost priprave računovodskih izkazov	836938	0.210

Vir: lastno delo.

Spearmanov test je pokazal, da ne obstaja statistično značilna povezanost med udobjem pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju in pogostostjo priprave računovodskih izkazov, saj vrednost statistične značilnosti p ni pod mejo statistične značilnosti 0.05 ($p=0.210$). Na podlagi tega **hipoteze H1c ne sprejemem.**

H1d: Udobje odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju je negativno povezano z odločevalčevo stopnjo izobrazbe.

Sledi pregled zadnje podhipoteze H1, to je hipoteze H1d, kjer me je zanimalo, če na vzorcu podjetij, zajetih v raziskavo, obstaja negativna povezanost med udobjem pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju in odločevalčevo stopnjo izobrazbe. Stopnjo izobrazbe sem merila s sledečo ordinalno lestvico:

- I. nedokončana osnovna šola,
- II. osnovna šola,
- III. nižje poklicno izobraževanje,
- IV. srednje poklicno izobraževanje,
- V. gimnazijsko, strokovno izobraževanje,
- VI. višješolsko strokovno izobraževanje,
- VII. specializacija po visokošolskem strokovnem programu, univerzitetni program,
- VIII. magisterij znanosti, doktorat znanosti.

Ponovno najprej sledi pregled opisno statističnih vrednosti obeh meritev v tabeli 15. Za stopnjo izobrazbe sem pregledala stopnje izobrazbe oziroma range izobrazbe.

Tabela 15: Opisno statistične vrednosti spremenljivk udobja in stopnje izobrazbe

	N	Povprečje	Mediana	Std. odklon	Minimum	Maksimum
Udobje	170	5.51	5.50	1.27	2.00	7.00
Stopnja izobrazbe	170	6.45	7.00	1.09	4.00	8.00

Vir: lastno delo.

Ker pa je stopnja izobrazbe ordinalna meritev (rangji) in ne razmernostna (realno število, kot udobje), je s tem že kršena zahteva za uporabo parametričnega testa povezanosti in sem posledično za preverjanje povezanosti ponovno uporabila Spearmanov test povezanosti. Rezultati tega testa sledijo v tabeli 16.

Tabela 16: Spearmanov test povezanosti spremenljivk udobja in stopnje izobrazbe

Spremenljivki	Rho	p
Udobje – Stopnja izobrazbe	727092	0.146

Vir: lastno delo.

Rezultati Spearmanovega testa so pokazali, da ne obstaja statistično značilna povezanost med udobjem pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju in odločevalčevo stopnjo izobrazbe, saj vrednost p ni pod mejo statistične značilnosti 0.05 ($p=0.146$). Na podlagi tega **hipoteze H1d ne sprejemem.**

H2a: Pogostost uporabe računovodskih informacij pri odločanju je pozitivno povezana z odločevalčevim udobjem pri uporabi računovodskih informacij.

Sledi pregled prve podhipoteze H2a pod krovno hipotezo H2, kjer me je zanimalo, če na vzorcu podjetij, zajetih v raziskavo, obstaja pozitivna povezanost med pogostostjo uporabe računovodskih informacij pri odločanju in udobjem odločevalca pri uporabi računovodskih informacij. Pogostost uporabe računovodskih informacij pri odločanju sem merila s sledečimi štirimi postavkami:

- bilanca stanja,
- izkaz poslovnega izida,
- izkaz denarnih tokov,
- izkaz gibanja kapitala.

Na te štiri postavke so respondenti odgovorili s pomočjo šeststopenjske lestvice pogostosti:

1. pogosteje kot mesečno,
2. mesečno,
3. četrtno,
4. polletno,
5. 1-krat letno,
6. nikoli.

Odgovore vseh štirih postavk sem *povprečila*, da sem dobila novo meritev, ki sem jo poimenovala Pogostost uporabe računovodskih informacij. V tabeli 17 je prikazan pregled opisno statističnih vrednosti obeh meritev.

Tabela 17: Opisno statistične vrednosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in udobja

	N	Povprečje	Mediana	Std. odklon	Minimum	Maksimum
Pogostost uporabe računovodskih informacij	167	3.67	3.75	1.15	1.00	6.00
Udobje	167	5.51	5.50	1.28	2.00	7.00

Vir: lastno delo.

Ponovno sledi pregled, če se obe meritvi porazdeljujeta normalno, saj je to pomembna informacija pri izbiri primerne testa povezanosti. Ponovno sem za ta namen uporabila Shapiro-Wilkov test, katerega rezultati sledijo v tabeli 18.

Tabela 18: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in udobja

Spremenljivka	W	p
Pogostost uporabe računovodskih informacij	0.976	0.005
Udobje	0.917	< 0.001

Vir: lastno delo.

Shapiro-Wilkov test je pokazal, da se nobena meritev ne porazdeljuje normalno in posledično moram uporabiti neparametrični Spearmanov test povezanosti. Rezultati tega testa sledijo v tabeli 19.

Tabela 19: Spearmanov test povezanosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in udobja

Spremenljivki	rho	p
Pogostost uporabe računovodskih informacij – Udobje	945748	0.005

Vir: lastno delo.

Spearmanov test je pokazal, da res obstaja statistično značilna povezanost med pogostostjo uporabo računovodskih informacij pri odločanju in odločevalčevim udobjem pri uporabi računovodskih informacij. To nam pove vrednost statistične značilnosti p, ki je pod mejo statistične značilnosti 0.05 ($p=0.005$). Prav tako lahko iz koeficienta povezanosti rho vidim, da je ta povezanost pozitivna, saj je predznak koeficienta pozitiven. Na podlagi tega **hipotezo H2a sprejemem.**

H2b: Pogostost uporabe računovodskih informacij pri odločanju je pozitivno povezana z notranjim pripravljanjem računovodskih izkazov.

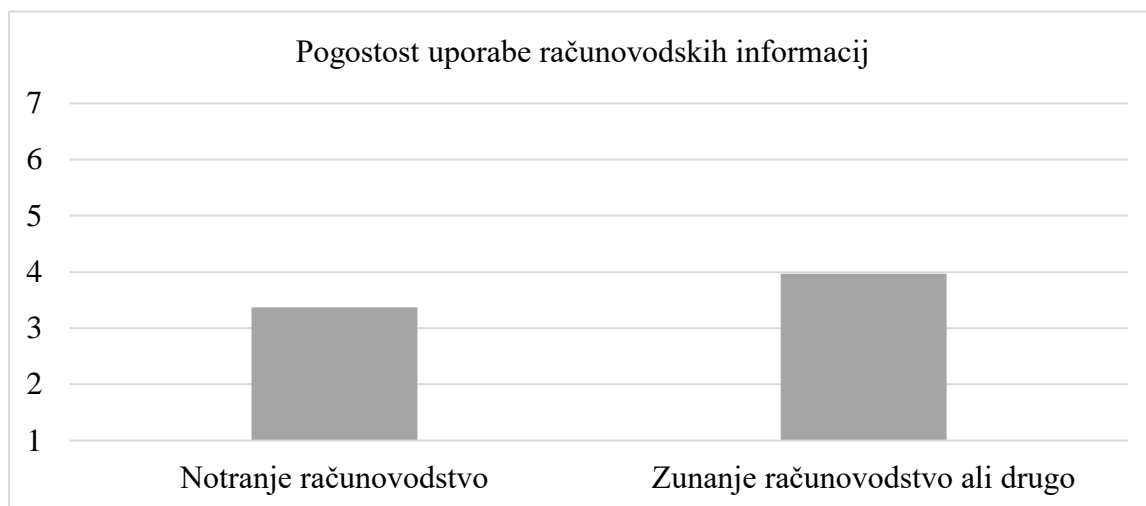
Sledi pregled druge podhipoteze H2, to je H2b. Tu me je zanimalo, če na vzorcu podjetij, zajetih v raziskavo, obstajajo razlike med dvema neodvisnima skupinama glede na to, če v podjetju pripravlja računovodske izkaze notranje računovodstvo ali ne. Sledi pregled opisno statističnih vrednosti meritve pogostosti uporabe računovodskih informacij glede na skupino pripravljanje izkazov notranjega računovodstva v tabeli 20.

Tabela 20: Opisno statistične vrednosti spremenljivk načina priprave računovodskih izkazov

Skupina	N	Povprečje	Mediana	Std. odklon	Minimum	Maksimum
Notranje računovodstvo	78	3.37	3.50	1.02	1.50	6.00
Zunanje računovodstvo ali drugo	105	3.97	4.00	1.17	1.00	6.00

Vir: lastno delo.

Slika 12: Pogostost uporabe računovodskih informacij

Vir: lastno delo.

V tabeli 21 sledi izvedba Shapiro-Wilkovega testa za vsako skupno podjetij ločeno, s katerim sem preverili, če se meritve pogostosti uporabe računovodskih informacij porazdeljujejo normalno v obeh primerih: ko izkaze pripravi notranje računovodstvo in tudi, ko te pripravi zunanje računovodstvo ali drugo.

Tabela 21: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivk načina priprave računovodskih izkazov

Spremenljivka	Skupina	W	p
Pogostost uporabe računovodskih informacij	Notranje računovodstvo	0.966	0.030
	Zunanje računovodstvo ali drugo	0.971	0.022

Vir: lastno delo.

Shapiro-Wilkov test je pokazal, da se meritve obeh skupin ne porazdeljujejo normalno in posledično se mora za primerjavo dveh neodvisnih skupin uporabiti neparametrični Mann-Whitneyev U test. Rezultati Mann-Whitneyevega U testa sledijo v tabeli 22.

Tabela 22: Mann-Whitneyev U test primerjave dveh neodvisnih skupin

Spremenljivka	U	p
Pogostost uporabe računovodskih informacij	2870	< 0.001

Vir: lastno delo.

Mann-Whitneyev U test je pokazal, da res obstajajo statistično značilne razlike v pogostosti uporabe računovodskih informacij glede na to, če računovodske izkaze pripravlja notranje računovodstvo ali ne. To nam kaže vrednost statistične značilnosti p, ki je pod mejo statistične značilnosti 0.05 ($p < 0.001$). Na podlagi tega **hipotezo H2b sprejemem**.

H2c: Pogostost uporabe računovodskih informacij pri odločanju je pozitivno povezana s čistimi prihodki podjetja v preteklem letu.

Sedaj sledi pregled hipoteze H2c, kjer me je zanimalo, če na vzorcu podjetij, zajetih v raziskavo, obstaja pozitivna povezanost med odločevalčevo uporabo računovodskih informacij pri odločanju in čistimi prihodki v letu 2021. Ponovno najprej sledi pregled opisno statističnih vrednosti obeh meritev v tabeli 23.

Tabela 23: Opisno statistične vrednosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in čistih prihodkov v letu 2021

	N	Povprečje	Mediana	Std. odklon	Minimum	Maksimum
Pogostost uporabe računovodskih informacij	183	3.71	3.75	1.15	1.00	6.00
Čisti prihodek v 2021	183	5.75×10^6	2.80×10^6	8.31×10^6	0.2×10^6	65×10^6

Vir: lastno delo.

Tabela 24: Shapiro-Wilkov test normalne porazdelitve spremenljivk pogostost uporabe računovodskih informacij in čistih prihodkov v letu 2021

Spremenljivka	W	p
Pogostost uporabe računovodskih informacij	0.976	0.003
Čisti prihodek v 2021	0.591	< 0.001

Vir: lastno delo.

Rezultati pregleda normalne porazdelitve obeh meritev s Shapiro-Wilkovim testom so v tabeli 24.

Ker je Shapiro-Wilkov test spet pokazal, da se nobena meritev ne porazdeljuje normalno, bo za preverjanje povezanosti med njima ponovno uporabljen neparametrični Spearmanov test, katerega rezultati sledijo v tabeli 25.

Tabela 25: Spearmanov test povezanosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in čistih prihodkov v letu 2021

Spremenljivki	rho	p
Pogostost uporabe računovodskih informacij – Čisti prihodek v 2021	1.26×10^6	0.002

Vir: lastno delo.

Rezultati kažejo, da res obstaja statistično značilna povezanost med odločevalčevo uporabo računovodskih informacij pri odločanju in čistimi prihodki v letu 2021, saj je vrednost statistične značilnosti p pod mejo 0.05 ($p=0.002$). Ta povezanost je pozitivna, saj je koeficient povezanosti rho s pozitivnim predznakom. Na podlagi tega **hipotezo H2c sprejmem.**

H2d: Pogostost uporabe računovodskih informacij pri odločanju je pozitivno povezana z odločevalčevo stopnjo izobrazbe.

Sledi pregled zadnje hipoteze, podhipoteze H2d, kjer me je zanimalo, če na vzorcu podjetij, zajetih v raziskavo, obstaja pozitivna povezanost med pogostostjo uporabe računovodskih informacij pri odločanju in odločevalčevo stopnjo izobrazbe. V tabeli 26 najprej sledi pregled opisno statističnih vrednosti obeh meritev, pri čemer si velja zapomniti, da so opisno statistične vrednosti za izobrazbo za vrednosti ordinalne meritve.

Tabela 26: Opisno statistične vrednosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in stopnje izobrazbe

	N	Povprečje	Mediana	Std. odklon	Minimum	Maksimum
Pogostost uporabe računovodskih informacij	183	3.71	3.75	1.15	1.00	6.00
Stopnja izobrazbe	183	6.43	7.00	1.13	2.00	8.00

Vir: lastno delo.

Ker je stopnja izobrazbe ordinalna meritev, je s tem že kršena ena izmed zahtev za uporabo parametričnega Pearsonovega testa povezanosti. Posledično se za preverjanje povezanosti uporabi Spearmanov test povezanosti, katerega rezultati sledijo v tabeli 27.

Tabela 27: Spearmanov test povezanosti spremenljivk pogostosti uporabe računovodskih informacij in stopnje izobrazbe

Spremenljivki	rho	p
Pogostost uporabe računovodskih informacij – Stopnja izobrazbe	1.02×10^6	0.957

Vir: lastno delo.

Spearmanov test je pokazal, da ne obstaja statistično značilna povezanost med odločevalčevo pogostostjo uporabe računovodskih informacij pri odločanju in njegovo stopnjo izobrazbe. To nam pove vrednost statistične značilnosti p, ki ni pod mejo statistične značilnosti 0.05. Na podlagi tega **hipoteze H2d ne sprejmem.**

4.4.4 Ugotovitve in diskusija

Računovodske informacije so eden najpomembnejših virov informacij pri odločanju v vseh podjetjih. Neupoštevanje teh informacij lahko privede do težav v podjetju (Headd, 2003). Za dobre finančne odločitve potrebujemo zanesljive finančne informacije in sposobnost razumevanja računovodskih izkazov. Carragher in Van Auken (2013) navajata, da lahko izboljšani finančni management pozicionira podjetje, da le-to preživi na konkurenčnem trgu in izkorišča dobičkonosne priložnosti. Za dobre finančne odločitve so potrebne predvsem dobre računovodske informacije in dobro razumevanje le-teh. Ta dva dejavnika odločevalcem pomagata pri doseganju ciljev na vseh ravneh. V raziskavi sem preučevala dve odvisni spremenljivki, ki po mnenju Timmonsa in Spinellija (2004) ter McMahona (2001) predstavljata dva ključna vidika pri uporabi računovodskih izkazov. To sta udobje odločevalcev pri sprejemanju odločitev in pogostost uporabe računovodskih informacij pri odločanju. Timmons in Spinelli (2004) dodajata, da sta pri sprejemanju kakovostnih odločitev sicer zelo pomembna tudi kakovost analize računovodskih informacij in učinkovitost izvajanja odločitev.

Ugotovitve in primerjava rezultatov s preteklo analizo so prikazane v tabeli 28. Z analizo sem prišla do ugotovitve, da na udobje odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij pozitivno vpliva notranja priprava računovodskih izkazov. Tem je očitno bolj udobno pri razlagi računovodskih informacij, če računovodske izkaze pripravi notranje računovodstvo. Pri tej obliki *računovodenja* se računovodja povsem posveti enemu podjetju in mu je ves čas na voljo. Odločevalec je bolj vpet v proces priprave računovodskih izkazov in več sodeluje z računovodstvom v podjetju. Na ta način hitreje razrešuje dileme glede razlage in krepi

svojo samozavest, sposobnost in udobje pri razlagi teh izkazov. Zaradi tega lahko sklepamo, da odločevalci v Sloveniji bolj učinkovito sodelujejo s svojim notranjim računovodjo kot z zunanjimi strokovnjaki na tem področju. Takega mnenja so tudi Smallbone, North in Leigh (1993). To ugotovitev lahko povežemo tudi z ugotovitvijo Gooderhama, Tobiasna, Døvinga in Nordhauga (2004), ki navajajo, da majhna podjetja redkeje iščejo zunanje računovodske nasvete. Vendar pa sta Carraher in Van Auken (2013) pri svoji raziskavi na osnovi vzorca majhnih podjetij v ZDA ugotovila, da med spremenljivko udobje in notranjo/zunanjo pripravo računovodskih izkazov ni bistvenih povezav.

Tabela 28: Pregled in primerjava hipotez

	Meglič (2022)	Carraher in Van Auken (2013)
H1: Udobje odločevalcev pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju je ...		
H1a: pozitivno povezano z notranjo pripravo računovodskih izkazov,	+	-
H1b: pozitivno povezano z višino čistih prihodkov v preteklem letu,	+	+
H1c: negativno povezano s pogostostjo priprave računovodskih izkazov,	-	+
H1d: negativno povezano z odločevalčevo stopnjo izobrazbe.	-	-
H2: Pogostost uporabe računovodskih informacij pri odločanju je ...		
H2a: pozitivno povezana z odločevalčevim udobjem pri uporabi računovodskih informacij,	+	+
H2b: pozitivno povezana z notranjim pripravljanjem računovodskih izkazov,	+	-
H2c: pozitivno povezana s čistimi prihodki podjetja v preteklem letu,	+	-
H2d: pozitivno povezana z odločevalčevo stopnjo izobrazbe.	-	+

(Opomba: znak + v tabeli pomeni, da je hipoteza potrjena; znak - v tabeli pomeni, da hipoteze ni mogoče potrditi.)

Vir: lastno delo.

Rezultat druge podhipoteze je potrdil predvidevanje, da je respondentom z višjimi čistimi prihodki bolj udobno pri razlagi računovodskih izkazov kot tistim z nižjimi čistimi prihodki. To nakazuje, da so odločevalci v podjetjih z višjimi prihodki bolj finančno izpopolnjeni kot tisti v podjetjih z nižjimi prihodki. Tudi Carraher in Van Auken (2013) potrjujeta to hipotezo in navajata, da so višji prihodki povezani z višjo osnovo vrednosti sredstev in s tem večjimi

finančnimi posledicami ter izpostavljenostjo finančnemu tveganju. Ti razlogi lahko motivirajo odločevalce v podjetjih, da se naučijo več o računovodskih izkazih in njihovi interpretaciji. To hipotezo potrjujeta tudi Busenitz in Barney (1997), ki dodajata, da tudi izkušnje, ki jih odločevalci pridobijo z rastjo podjetja, predstavljajo pomembno vlogo.

Hipotezo H1c, ki se nanaša na obratno povezanost med udobjem in pogostostjo priprave računovodskih informacij, na osnovi statistične analize ne morem potrditi. Zato sklepam, da je odločevalcem, ki jim računovodstvo pogosteje pripravlja računovodske izkaze, bolj udobno pri interpretiranju ter informacij, kot tistim, ki računovodske izkaze pripravljajo manj pogosto. Ta ugotovitev se razlikuje od ugotovitve Carrahera in Van Aukna (2013), ki sta v svoji analizi dokazala, da sta spremenljivki udobje in pogostost priprave računovodskih izkazov obratno povezani. To trditev sta tudi utemeljila. Menita namreč, da odločevalci, ki so manj prepričani v svojo sposobnost interpretiranja računovodskih izkazov, pogosteje pripravljajo te izkaze, s tem pa kompenzirajo svoje nelagodje ob razlagi teh izkazov. Kot sem ugotovila pri svoji analizi, ta trditev za slovenska majhna in srednje velika podjetja ne drži. Odločevalci z nižjo stopnjo udobja pri interpretiranju računovodskih izkazov te izkaze pripravljajo redkeje kot ostali. Izgleda, da se jih zaradi težav pri interpretiranju izogibajo oziroma stroški priprave in napor pri pripravi niso upravičeni, saj ne prinašajo koristi za njih in posledično tudi ne za podjetje.

Tudi hipoteze o negativni povezanosti med udobjem odločevalca in stopnjo izobrazbe ne morem potrditi. Do podobnih rezultatov sta prišla tudi Carraher in Van Aukna (2013), ki sta to hipotezo prav tako zavrnili, saj med odločevalčevim udobjem pri razlagi računovodskih izkazov in njegovo stopnjo izobrazbe ni bistvenih povezav. Hipoteza je sicer predvidevala, da se odločevalci z višjo izobrazbo bolj zavedajo pomanjkljivosti v svojem znanju, kar bi posledično vplivalo na udobje, ki je povezano z njihovo sposobnostjo razlage računovodskih izkazov. Vendar ta predvidevanja v moji analizi ne držijo.

Rezultati kažejo, da je koeficient udobje neposredno povezan s tem, ali odločevalci uporabljajo računovodske izkaze za sprejemanje odločitev s p vrednostjo 0,005 (značilen pri 0,05). Rho koeficient pa nakazuje na pozitivno povezanost, zato sklepam, da respondenti pogosteje uporabljajo računovodske izkaze pri odločanju, kadar so bolj zadovoljni s svojo sposobnostjo razlage računovodskih izkazov. Nasprotno pa računovodskih izkazov za sprejemanje odločitev ne uporabljajo, če so manj zadovoljni s svojo sposobnostjo razlage računovodskih izkazov. Ti rezultati kažejo, da bi lahko usposabljanje odločevalcev in izboljšanje razumevanja računovodskih izkazov povečalo stopnjo uporabe računovodskih izkazov in s tem zmanjšalo finančna tveganja pri poslovanju. To hipotezo sta v svoji raziskavi potrdila tudi Carraher in Van Aukna (2013).

Rezultati kažejo, da respondenti bolj verjetno uporabljajo računovodske izkaze, če te pripravlja notranji računovodja. Medtem ko v ameriški raziskavi Carraherja in Van Aukna (2013) avtorja ugotavljata, da majhna podjetja v ZDA pogosteje uporabljajo računovodske izkaze, če jih pripravi zunanje računovodstvo. Izgleda, da imajo odločevalci v majhnih in

srednje velikih podjetjih v Sloveniji veliko stopnjo zaupanja v svoje notranje računovodstvo in hitro razrešujejo dileme s svojimi računovodji, kar povečuje zaupanje in stopnjo uporabe teh izkazov. Najverjetneje gre to ugotovitev pripisati tudi temu, da se manjša podjetja, ki se računovodskih informacij pri odločanju poslužujejo redkeje kot večja podjetja, pogosteje poslužujejo zunanjega računovodstva. S tem načinom usposobljenemu računovodskemu podjetju prepustijo, da za njih uredi vse predpisane računovodske obveznosti, sami pa namesto računovodski izkazov pogosteje uporabljajo druge vire informacij ali pa se nanašajo na svojo intuicijo in izkušnje.

P koeficient, ki kaže povezavo med pogostostjo uporabe in čistimi prihodki podjetja z vrednostjo 0,002 (statistično značilen pri 0,05), potrjuje, da respondenti v podjetjih z višjimi čistimi prihodki pogosteje uporabljajo računovodske izkaze, kot tisti v podjetjih z nižjimi čistimi prihodki. Zato sprejememo hipotezo H2c. V podjetjih z višjimi prihodki se odločevalci očitno bolj zavedajo koristi, ki jo prinašajo računovodski izkazi, zato jih uporabljajo pogosteje. Ta ugotovitev lahko motivira tudi ostale, da prepoznajo potencial v uporabi računovodskih informacij in jih tudi vključijo v svoje odločanje, še posebno tisti, ki imajo rast podjetja za pomembnejši strateški cilj. Carraher in Van Auken (2013) na primeru majhnih podjetij v ZDA povezave med čistimi prihodki in uporabo računovodskih izkazov sicer nista potrdila.

Pri svoji analizi sem ugotovila, da večjo pogostost uporabe računovodskih informacij ne morem povezati z višjo stopnjo izobrazbe odločevalcev. Zato ne morem potrditi hipoteze H2d, ki pravi, da odločevalci z višjo izobrazbo pogosteje uporabljajo računovodske izkaze, kot so to potrdili Carraher in Van Auken (2013), Carter, Brush, Greene, Gatewood in Hart (2003) ter Cassar (2009). Ugotavljam, da je višja stopnja uporabe računovodskih informacij bolj odvisna od drugih dejavnikov, ki sem jih raziskovala v tem magistrskem delu, torej od udobja pri uporabi računovodskih informacij, notranjega pripravljanja računovodskih informacij in čistih prihodkov. Seveda na uporabo računovodskih informacij lahko vplivajo še drugi dejavniki, ki jih v tem magistrskem delu nisem podrobneje obravnavala.

4.4.5 Omejitve raziskave in priložnosti za nadaljnje raziskave

Raziskava o udobju in pogostosti uporabe računovodskih informacij je bila izvedena na vzorcu slovenskih majhnih in srednje velikih podjetij. Osnova za sestavo hipotez in ankete je bila predhodna raziskava izvedena na primeru majhnih podjetij v ZDA. S tem sem lahko primerjala svoje rezultate analize s predhodno raziskavo in ugotavljala razlike. Ta analiza je imela nekatere omejitve, ki zagotavljajo tudi priložnosti za nadaljnje raziskave. Omejitve se nanašajo predvsem na časovne dejavnike. Raziskava je bila namreč omejena na krajše obdobje. V primeru, da bi trajala dlje, bi se lahko več podjetij odločilo za sodelovanje. Omejitev predstavlja tudi dejstvo, da so v anketi sodelovala raznolika naključno izbrana podjetja, ki so se samostojno odločila sodelovati. Zato menim, da so v raziskavi sodelovali

tisti, ki se pogosteje odzivajo na prošnje za reševanje ankete, in tisti, ki jih je obravnavana tematika pritegnila ter jim je blizu.

Svoje rezultate na vzorcu majhnih in srednje velikih podjetij sem primerjala z že obstoječo raziskavo, ki je bila izvedena v drugem časovnem obdobju, na drugem teritoriju in na vzorcu majhnih podjetij. Kljub temu so ugotovitve iz primerjave med študijama dale zanimive teoretične in praktične implikacije. Med drugim sem ugotovila, da na pogostost uporabe računovodskih izkazov še najbolj vpliva notranja priprava računovodskih izkazov, višina čistih prihodkov ter boljša samoocena udobja pri razlagi računovodskih izkazov, s katero so respondenti ocenili svojo sposobnost interpretacije računovodskih izkazov. Stopnja izobrazbe pri pogostosti uporabe računovodskih izkazov nima bistvenega vpliva. Na udobje odločevalcev pozitivno vpliva notranja priprava računovodskih izkazov in višji čisti prihodki podjetja, medtem ko pogostost priprave računovodskih izkazov in odločevalčeva stopnja izobrazbe nimata bistvenega vpliva na udobje pri razlagi.

Podatke sem analizirala na splošni ravni in ne glede na odločevalsko raven respondentov (torej, ali je anketo reševal direktor, lastnik, prokurist ...). Zato bi bila možna tudi bolj poglobljena primerjava znotraj analize. Možna bi bila tudi ločena analiza rezultatov respondentov iz majhni podjetij in srednje velikih podjetij ter primerjava med tema dvema skupinama. Podobno analizo bi lahko izvedli v različnih panogah, državah, regijah in tako dalje. S tem bi ugotavljali razlike med regijami, panogami, vrstami podjetij, podeželskim in mestnim okoljem in drugimi značilnostmi. Možno bi bilo preučevati tudi vpliv uporabe računovodskih informacij na uspešnost podjetja, česar v svojem magistrskem delu nisem ocenjevala. Zanimivo bi bilo tudi spremljanje rezultatov z longitudinalno študijo, ki bi dala dober vpogled v uporabo računovodskih informacij pri odločanju skozi različne faze razvoja podjetja in poslovnega cikla.

SKLEP

V magistrskem delu sem si zadala cilj analizirati statistične značilnosti pogostosti uporabe in udobja pri uporabi računovodskih informacij pri odločanju v majhnih in srednje velikih podjetjih v Sloveniji. Ugotavljam, da se literatura osredotoča predvsem na računovodske analize v večjih podjetjih, medtem ko je le malo študij, ki obravnavajo uporabo računovodskih informacij pri odločanju v majhnih in srednje velikih podjetjih. Poslovanja majhnih in srednje velikih podjetij ne moremo enačiti s poslovanjem velikega podjetja, saj imajo posebne značilnosti. Za ta podjetja je značilen drugačen pristop k poslovanju z manj birokracije in formalnosti. Za marsikatero majhno in srednje veliko podjetje je značilna tudi visoka stopnja inovativnosti. Značilno je tudi, da ena oseba običajno prevzame vse managerske funkcije (načrtovanje, organiziranje, vodenje in kontroliranje). Načeloma je to lastnik ali direktor podjetja. Zanašanje na eno osebo ima številne slabosti. Ena teh se nanaša na dejstvo, da je veliko znanja shranjenega pri eni osebi, ki mora to znanje pravilo uporabiti pri sprejemanju odločitev. Slabost je tudi pomanjkanje ustreznega strokovnega znanja.

Ugotovila sem, da številni avtorji poudarjajo prilagojeno uporabo računovodskih informacij tudi v majhnih in srednje velikih podjetjih. Uporaba teh informacij lahko pomaga prepoznati priložnosti podjetja in tudi finančne težave, ki lahko vodijo tudi v propad podjetja.

Namen magistrskega dela je bil analizirati dejavnike, ki vplivajo na pogostost uporabe in udobje pri uporabi računovodskih izkazov pri odločanju. Preučevani dejavniki so se nanašali na način priprave računovodskih izkazov, višino čistih prihodkov, pogostost priprave in uporabe računovodski izkazov, stopnjo izobrazbe odločevalcev in udobjem pri razlagi računovodskih izkazov, ki se nanaša na sposobnost odločevalcev pri interpretaciji glavnih štirih računovodskih izkazov. Svoje ugotovitve sem primerjala z obstoječo raziskavo, ki je bila izvedena na vzorcu majhnih podjetij na jugozahodu ZDA. Pri tem sem ugotovila določene razlike, ki sem jih poskušala pojasniti. Ugotovila sem, da tisti, ki računovodskih informacij ne uporabljajo, večinoma menijo, da te niso potrebne in da je podjetje, v katerem delujejo tako majhno, da analiza in uporaba teh informacij po njihovem mnenju nima smisla.

Računovodske informacije zadovoljujejo potrebe različnih interesnih skupin: delničarjev, vlagateljev, države, kupcev, dobaviteljev, zaposlenih, sindikatov, ekologov in tako naprej. So eden najpomembnejših virov informacij pri odločanju, tako v velikih kot tudi v majhnih in srednje velikih podjetjih, čeprav se v slednjih uporabljajo redkeje. Zanesljive in pravočasne računovodske informacije so bistvene, vendar niso zadostne, če jih uporabnik ne zna pravilno interpretirati in uporabiti. Uporabniki računovodskih informacij v današnjem hitro razvijajočem okolju postavljajo nove trende, s katerimi zadovoljujejo svoje potrebe po računovodskih informacijah. Zato se pojavlja skrajševanje rokov za pripravo računovodskih informacij, ki naj bo čim bližje zaključku poslovnega leta. Uporabniki imajo tudi vse več zahtev po medletnem, četrletnem, tedenskem in dnevnem poročanju. Povečuje se tudi pomembnost neračunovodskih podatkov, ki dopolnjujejo računovodske izkaze. Ker se mnogi odločevalci zavedajo pomena računovodskih informacij v tekmovalnem sodobnem gospodarstvu, se pojavljajo nove metode pridobivanja in oblikovanja informacij ter večje potrebe po usposabljanju odločevalcev za boljše razumevanje računovodskih informacij.

Analiza poslovanja je pomemben korak na poti k sprejetju poslovnih odločitev in zahteva kakovostne podatke. Z analizo poslovanja ugotavljamo predvsem dobičkonosnost in tržno uspešnost, likvidnost, učinkovitost in kapitalsko strukturo. Predvsem velika podjetja se zavedajo njene pomembnosti in na ta način iščejo priložnosti za izboljšanje poslovanja in bi s tem lahko bila zgled tudi manjšim podjetjem, ki si želijo rasti podjetja. Čeprav nekateri avtorji menijo, da je poslovanje majhnega podjetja mogoče obvladovati brez zapletenega informacijskega sistema in poročil, pa ima intuitivno odločanje veliko slabosti, ki se lahko izkažejo kot *draga šola*. Glede na raznolikost majhnih in srednje velikih podjetij mora vsako podjetje pri odločanju uporabiti pravo kombinacijo analize in intuicije. Kot sem ugotovila v magistrskem delu, so računovodske informacije pomembne zaradi odkrivanja pomanjkljivosti v učinkovitosti, gospodarnosti in uspešnosti poslovanja. Vse večjo vlogo pridobivajo z rastjo podjetja, ko se pojavljajo potrebe po izboljšanju finančnega nadzora.

Na poslovne odločitve vplivajo osebnostne značilnosti odločevalcev in značilnosti podjetja. Odločevalci morajo imeti dobre finančne sposobnosti in morajo znati razumeti vpliv svojih odločitev, če želijo imeti korist od računovodskih informacij in svoje odločitve uskladiti s strateškimi cilji podjetja. Mnogi odločevalci v majhnih in srednje velikih podjetjih nimajo dobrih finančnih sposobnosti, niti se ne trudijo pridobiti finančnih nasvetov izven podjetja. Sposobnost razlage računovodskih izkazov sem v magistrskem delu preučevala s spremenljivko Udobje. Ugotovila sem, da je odločevalcem bolj udobno pri uporabi računovodskih izkazov pri odločanju, če so računovodski izkazi pripravljene znotraj podjetja. Prav tako sem odkrila pozitivno povezavo med stopnjo udobja in višino čistih prihodkov. Torej tisti, ki svojo sposobnost razlage računovodskih izkazov ocenjujejo z boljšo oceno, delujejo v podjetjih, ki so v preteklem letu dosegala višje čiste dobičke. To kaže na to, da se odločevalci zavedajo tveganj, ki jih prinaša več prihodkov in posledično več kapitala. Ti so skupaj z rastjo podjetja pridobivali izkušnje in znanje. S svojo analizo nisem mogla potrditi negativne povezanosti med udobjem in pogostostjo priprave računovodskih izkazov. Zato sklepam, da je odločevalcem, ki pogosteje pripravljajo računovodske izkaze, bolj udobno pri razlagi teh izkazov. Tudi hipoteze o negativni povezanosti med udobjem in stopnjo izobrazbe nisem potrdila. Torej odločevalci z višjo stopnjo izobrazbe svoje udobje pri uporabi računovodskih izkazov ocenjujejo z višjo oceno kot tisti z nižjo izobrazbo.

Rezultati analize kažejo, da je uporaba računovodskih informacij neposredno povezana z udobjem pri uporabi računovodskih informacij. Torej odločevalci pogosteje uporabljajo računovodske informacije pri sprejemanju odločitev, če so bolj zadovoljni s svojo sposobnostjo razlage računovodskih informacij. Nasprotno pa tisti, ki so manj zadovoljni s svojo sposobnostjo razlage računovodskih informacij, manj pogosto uporabljajo računovodske informacije. Ugotavljam tudi pozitivno povezavo med pogostostjo uporabe računovodskih informacij in notranjim pripravljanjem računovodskih izkazov. To ugotovitev povezujem s hipotezo, ki potrjuje, da se večja podjetja (z več prihodki in posledično več sredstvi), ki pogosteje uporabljajo računovodske izkaze, pogosteje poslužujejo notranjega računovodstva. Z analizo pa nisem ugotovila bistvene povezave med odločevalčevo uporabo računovodskih izkazov in njegovo stopnjo izobrazbe.

Rezultati tega magistrskega dela so koristni za odločevalce v majhnih in srednje velikih podjetjih in ponudnike storitev za majhna in srednje velika podjetja. Računovodski izkazi zagotavljajo pomembne informacije, ki so koristni za odločevalce, saj jim pomagajo sprejeti boljše odločitve, če le-te znajo pravilno uporabiti. Odločevalci in ponudniki storitev lahko uporabijo informacije, ugotovljene v tem magistrskem delu, da razumejo, kateri dejavniki vplivajo na uporabo računovodskih izkazov in informacij. S tem lahko izboljšajo proces vključevanja teh informacij v svoje odločanje.

LITERATURA IN VIRI

1. Atrill, P. & McLaney, E. (2007). *Management accounting for decision makers* (5. izd.). Harlow: Pearson Education Limited.
2. Barberis, N. & Thaler, R. (2002). *A Survey of Behavioral Finance. Working Paper #922, National Bureau of Economic Research*. Massachusetts: Cambridge.
3. Bergant, Ž. (2013). *Analiza poslovanja od teorije do prakse: (računovodski in finančni vidiki)*. Ljubljana: Inštitut za poslovodno računovodstvo.
4. Berger, A. & Udell, G. (1998). The Economics of Small Business Finance: The Roles of Private Equity and Debt Markets in the Financial Growth Cycle. *Journal of Banking and Finance*, 22, 613–673.
5. Bernstein, A. L. (1989). *Financial Statement Analysis* (4. izd.). Homewood: Irwin.
6. Bolton, J. E. (1971). *Report of the Committee of Inquiry on Small Firms*. Cmnd.4811. London: HMSO.
7. Breen, J., Sciulli, N. & Calvert, C. (2004). The role of the external accountant in small firms. *Small Enterprise Research*, 12(1), 5–14.
8. Bridge, S., O'Neill, K. & Cromie, S. (2003). *Understanding Enterprise, Entrepreneurship and Small Business* (2. izd.). Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan.
9. Bruns, W. J. & McKinnon, S. M. (1993). Information and Managers: A Field Study. *Journal of Management Accounting Research*, 5, 84–108.
10. Busenitz, L. & Barney, J. (1997). Differences Between Entrepreneurs and Managers in Large Organizations: Biases and Heuristics in Strategic Decision-Making. *Journal of Business Venturing*, 12(1), 9–30.
11. Byers, S., Groth, J. & Wiley, M. (1997). Managing Operating Assets to Create Value. *Management Decision*, 35(2), 133–142.
12. Carragher, S. & Van Auken, H. (2013). The use of financial statements for decision making by small firms. *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, 26(3), 323–336.
13. Carter, N., Brush, C., Greene, P., Gatewood, E. & Hart, M. (2003). Women Entrepreneurs Who Break Through to Equity Financing: the Influence of Human, Social and Financial Capital. *Venture Capital*, 5(1), 1–28.
14. Carter, R. & Van Auken, H. (2005). Bootstrap Financing and Owners. Perception of Their Business Constraints and Opportunities. *Entrepreneurship and Regional Development*, 17(2), 129–144.
15. Cassar, G. (2009). Financial Statement and Projection Preparation in Start-Up Ventures. *The Accounting Review*, 84(1), 27–51.
16. Culkin, N. & Smith, D. (2000). An emotional business: a guide to understanding the motivations of small business decision takers. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 3(3), 145–57.
17. Daft, R. F. (2007). *Understanding the Theory and Design of Organizations*. Mason: Thomson South-Western.

18. Dimovski, V., Penger, S. & Škerlavaj, M. (2007). *Organiziranje in odločanje: podiplomski študij*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
19. Evropska komisija (2020). *Smernice za opredelitev MSP*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije.
20. Gooderham, P., Tobiassen, A., Døving, E. & Nordhaug, O. (2004). Accountants as Sources of Business Advice for Small Firms. *International Small Business Journal*, 22(1), 5–22.
21. Hande, K. (2015). Financial management challenges in small and medium-sized enterprises: A strategic management approach. *Emerging Markets Journal*, 5(1), 26–40.
22. Hanlon, D. & Saunders, C. (2007). Marshaling Resources to Form Small New Ventures: Toward a More Holistic Understanding of Entrepreneurial Support. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31(4), 619–641.
23. Headd, B. (2003). Redefining Business Success: Distinguishing Between Closure and Failure. *Small Business Economics*, 21, 51–61.
24. Hočevar, M. (2004a). Kako izboljšati poslovodsko odločanje? (1. del). *Raziskave in razvoj*, 56(3), 63–68.
25. Hočevar, M. (2004b). Kako izboljšati poslovodsko odločanje? (2. del). *Raziskave in razvoj*, 56(4), 101–110.
26. Hočevar, M., Čadež, S. & Novak, A. (2012). *Poslovodno računovodstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
27. Hočevar, M., Jaklič, M. & Zagoršek, H. (2003). *Ustvarjanje uspešnega podjetja: akcijski pristop k strateškemu razmišljanju, vodenju in nadziranju*. Ljubljana: GV založba.
28. Holmes, S. & Nichols, D. (1988). An Analysis of the Use of Accounting Information by Australian Small Business. *Journal of Small Business Management*, 26(2), 57–68.
29. Horngren, C., Datar, D., Foster, G., Rajan, M. & Ittner, I. (2009). *Cost Accounting: A Managerial Emphasis* (13. izd.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
30. Hudson, R. (2015). *Decision-making: Processes, Behavioral Influences and Role in Business Management*. New York: Nova Science Publishers, Inc.
31. Hutchinson, P. & Ray, G. (1986). Surviving the Financial Stress of Small Enterprise Growth. V J. Curran, J. Stanworth & D. Watkins (ur.), *The Survival of the Small Firm. The Economics of Survival and Entrepreneurship*, vol. 1 (str. 53–71). Aldershot: Gower.
32. Igličar, A., Hočevar, M. & Zaman Groff, M. (2012). *Uvod v računovodstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
33. Igličar, A., Hočevar, M. & Zaman Groff, M. (2017). *Osnove računovodstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
34. Jarillo, J. C. (1989). Entrepreneurship and growth: the strategic use of external resources. *Journal of Business Venturing*, 4(2), 133–47.
35. Kaplan, R. & Norton, D. (2000). *Uravnoteženi sistem kazalnikov: Preoblikovanje strategije v dejanja*. Ljubljana: Založba Gospodarski vestnik.
36. Kavčič, S., Klobučar Mirovič, N. & Vidic, D. (2007). *Poslovodno računovodstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
37. Koletnik, F. (2006). *Proučevanje (analiziranje) računovodskih izkazov*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.

38. Korošec, B. & Horvat, R. (2008). *Osnove stroškovnega in poslovnega računovodstva*. Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta.
39. Krajčević, F. (1975). *Analiza poslovanja OUR*. Zagreb: Školska knjiga.
40. Landier, A. & Thesmar D. (2009). Financial Contracting with Optimistic Entrepreneurs. *Review of Financial Studies*, 22(1), 117–150.
41. Mautz, R. D. Jr. & Angell, R. J. (2006). Understanding the basics of financial statement analysis. *Commercial Lending Review*, 21(5), 27–34.
42. McMahan, R. G. P. (2001). Business Growth and Performance and the Financial Reporting Practices of Australian Manufacturing SMEs. *Journal of Small Business Management*, 139(2), 152–164.
43. McMahan, R. G. P. & Davies, L. G. (1994). Financial reporting and analysis practices in small enterprises: Their association with growth rate and financial performance. *Journal of Small Business Management*, 32(1), 9.
44. Možina, S., Rozman, R., Tavčar, M. I., Pučko, D., Ivanko, Š., Lipičnik, B., Gričar, J., Glas, M., Kralj, J., Tekavčič, M., Dimovski, V. & Kovač, B. (2002). *Management : nova znanja za uspeh*. Radovljica: Didakta.
45. Neeley, L. & Van Auken, H. (2010). Differences Between Female and Male Entrepreneurs: Use of Bootstrap Financing. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 15(1), 19–34.
46. Odar, M., Hieng, R., Koželj, S., Prusnik, M. & Zupančič, V. (2011). *Finančno računovodstvo za družbe* (1. izd.). Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
47. Popović, Ž. (1979). *Ekonomska analiza poslovanja*. Zagreb: Informator.
48. Prašnikar, J. (2005). *Medium-sized firms and economic growth*. New York: Nova Science Publishers, Inc.
49. Pučko, D. (2005). *Analiza in načrtovanje poslovanja*. Ljubljana: Ekonomsko fakulteta.
50. Ritter, J. (2003). Behavioral Finance. *Pacific-Basin Finance Journal*, 11(4), 429–437.
51. Rozman, R., Kovač, J. & Koletnik, F. (1993). *Management*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
52. Shields, J. (2010). Small Business Use of Management Accounting Reports. *Paper presented at the Small Business Institute Annual Conference*. St Petersburg, Florida.
53. Sian, S. & Roberts, C. (2009). UK Small Owner-Managed Businesses: Accounting and Financial Reporting Needs. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 16(2), 289–305.
54. Slovenski inštitut za revizijo. (2016). *Slovenski računovodski standardi* (2016). Pridobljeno 2. aprila 2022 iz <https://www.si-revizija.si/standardi/slovenski-racunovodski-standardi-2016>
55. Smallbone, D., North, D. & Leigh, R. (1993). The Use of External Assistance by Mature SMEs in the UK: Some Policy Implications. *Entrepreneurship and Regional Development*, 5(3), 279–295.
56. Stokes, D. & Wilson, N. (2006). *Small Business Management and Entrepreneurship* (5. izd.). London: Thomson.

57. Stokes, D. (2002). *Small Business Management* (4. izd.). London: Continuum.
58. Storey, D. J. (1994). *Understanding the small business sector*. London: Routledge.
59. Timmons, J. & Spinelli, S. (2004). *New Venture Creation* (6. izd.). Chicago: Irwin.
60. Van Auken, H. E. (2005). A Model of Small Firm Capital Acquisition Decisions. *The International Entrepreneurship and Management Journal*, 1(3), 335–352.
61. Van Praag, C. (2003). Business survival and success of young small business owners. *Small Business Economics*, 21(1), 1–17.
62. Watson, J. (2002). Comparing the Performance of Male and Female-Controlled Businesses: Relating Outputs to Inputs. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 26(3), 91–100.
63. Wynarczyk, P., Watson, R., Storey, D. J., Short, H. & Keasey, K. (1993). *The Managerial Labour Market in Small and Medium-sized Enterprises*. London: Routledge.

PRILOGE

Priloga 1: Anketa

Q1 - Kakšna je vaša funkcija v podjetju, v katerega je bil poslan ta anketni vprašalnik?

Izberite en odgovor.

- Direktor,
- lastnik,
- direktor in lastnik,
- drugo (dopišite):

Q2 - Kakšna je vaša najvišja dosežena stopnja izobrazbe?

Izberite en odgovor.

- Nedokončana osnovna šola,
- osnovna šola,
- nižje poklicno izobraževanje,
- srednje poklicno izobraževanje,
- gimnazijsko, strokovno izobraževanje,
- višješolsko strokovno izobraževanje,
- specializacija po visokošolskem strokovnem programu, univerzitetni program,
- magisterij znanosti, doktorat znanosti.

Q3 - Navedite povprečno število zaposlenih za polni delovni čas v letu 2021.

_____

Q4 - Navedite vrednost čistih prihodkov od prodaje v letu 2021 (v EUR).

_____

€

Q5 - Navedite povprečno vrednost sredstev v letu 2021 (v EUR).

_____

€

Q6 - Označite pravno-organizacijsko obliko vašega podjetja.

Izberite en odgovor.

- S.p.,
- d.o.o.,
- d.d.,
- k.d.,
- k.d.d.,
- d.n.o.,

- drugo (dopišite):

Q7 - Koliko let je minilo od ustanovitve podjetja do danes?

Izberite en odgovor.

- Do vključno 5 let,
 več kot 5 let do vključno 10 let,
 več kot 10 let do vključno 20 let,
 več kot 20 let.

Q8 - Katero dejavnost opravlja vaše podjetje (vprašanje se nanaša na vašo glavno dejavnost)?

Možnih je več odgovorov

- Predelovalna dejavnost,
 promet,
 turizem,
 trgovina,
 obrt,
 gradbeništvo,
 gostinstvo,
 informacijska in komunikacijska dejavnost,
 finančna in zavarovalniška dejavnost,
 drugo (dopišite):

Q9 - Ali imate v vašem podjetju zunanje ali notranje računovodstvo?

Izberite en odgovor.

- Zunanje računovodstvo,
 notranje računovodstvo,
 drugo (dopišite):

Q10 - V kakšni obliki so ponavadi podatki, ki jih uporabljate za sprejemanje odločitev?

Možnih je več odgovorov.

- Neobdelani podatki iz sistema,
 letna finančna poročila,
 predhodno določeni finančni kazalniki,
 drugo (dopišite):

Q11 - Kako pogosto vaše računovodstvo pripravlja posamezen računovodski izkaz?

Izberite en odgovor v vsaki vrstici.

	Nikoli.	Mesečno.	Četrtletno.	Polletno.	1-krat letno.	Drugo:
Bilanca stanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz poslovnega izida	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz denarnih tokov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz gibanja kapitala	☐	☐	☐	☐	☐	☐

IF (1) Q11a = [6]

Q12 - Ker ste na zgornje vprašanje pri bilanci stanja izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

_____

IF (2) Q11b = [6]

Q13 - Ker ste na zgornje vprašanje pri izkazu poslovnega izida izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

_____

IF (3) Q11c = [6]

Q14 - Ker ste na zgornje vprašanje pri izkazu denarnih tokov izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

_____

IF (4) Q11d = [6]

Q15 - Ker ste na zgornje vprašanje pri izkazu gibanja kapitala izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

_____

Q16 - S kakšnim razlogom delate analizo podatkov iz posameznega računovodskega izkaza?

Možnih je več odgovorov v vsaki vrstici.

	Analize podatkov iz tega izkaza ne delamo.	Primerjava s preteklim obdobjem.	Primerjava s planom.	Primerjava s konkurenčni m podjetjem.	Primerjava s panogo.	Drugo:
Bilanca stanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz poslovnega izida	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz denarnih tokov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz gibanja kapitala	☐	☐	☐	☐	☐	☐

IF (5) Q16a

Q17 - Ker ste na zgornje vprašanje pri bilanci stanja izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

IF (6) Q16b

Q18 - Ker ste na zgornje vprašanje pri izkazu poslovnega izida izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

IF (7) Q16c

Q19 - Ker ste na zgornje vprašanje pri izkazu denarnih tokov izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

IF (8) Q16d

Q20 - Ker ste na zgornje vprašanje pri izkazu gibanja kapitala izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

Q21 - Kako pogosto uporabljate računovodske informacije iz posameznega računovodskega izkaza pri sprejemanju odločitev?

	Pogosteje kot mesečno.	Mesečno.	Četrtno.	Polletno.	1-krat letno.	Nikoli.	Drugo:
Bilanca stanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz poslovnega izida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz denarnih tokov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz gibanja kapitala	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

IF (9) Q21a = [7]

Q22 - Ker ste na zgornje vprašanje pri bilanci stanja izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

IF (10) Q21b = [7]

Q23 - Ker ste na zgornje vprašanje pri izkazu poslovnega izida izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

IF (11) Q21c = [7]

Q24 - Ker ste na zgornje vprašanje pri izkazu denarnih tokov izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

IF (12) Q21d = [7]

Q25 - Ker ste na zgornje vprašanje pri izkazu gibanja kapitala izbrali odgovor "drugo", vas prosim, da zapišete svoj odgovor.

---

(13) Q21a = [6]

Q26 - Pri vprašanju "Kako pogosto uporabljate računovodske informacije pri sprejemanju odločitev?"

ste pri bilanci stanja izbrali možnost "nikoli". Prosim, označite ali navedite svoje razloge, zakaj ne uporabljate teh računovodskih informacij.

Možnih je več odgovorov

- Uporaba teh informacij se mi ne zdi potrebna,
- tega računovodskega izkaza ne razumem najbolje,
- drugi izkaz se mi zdi bolj uporaben/koristen,
- menim, da je podjetje premajhno in podrobna analiza tega izkaza ni potrebna,
- drugo (dopišite):

IF (14) Q21b = [6]

Q27 - Pri vprašanju "Kako pogosto uporabljate računovodske informacije pri sprejemanju odločitev?" ste pri izkazu poslovnega izida izbrali možnost "nikoli". Prosim, označite ali navedite svoje razloge, zakaj ne uporabljate teh računovodskih informacij.

Možnih je več odgovorov

- Uporaba teh informacij se mi ne zdi potrebna,
- tega računovodskega izkaza ne razumem najbolje,
- drugi izkaz se mi zdi bolj uporaben/koristen,
- menim, da je podjetje premajhno in podrobna analiza tega izkaza ni potrebna,
- drugo (dopišite):

IF (15) Q21c = [6]

Q28 - Pri vprašanju "Kako pogosto uporabljate računovodske informacije pri sprejemanju odločitev?" ste pri izkazu denarnih tokov izbrali možnost "nikoli". Prosim, označite ali navedite svoje razloge, zakaj ne uporabljate teh računovodskih informacij.

Možnih je več odgovorov

- Uporaba teh informacij se mi ne zdi potrebna,
- tega računovodskega izkaza ne razumem najbolje,
- drugi izkaz se mi zdi bolj uporaben/koristen,
- menim, da je podjetje premajhno in podrobna analiza tega izkaza ni potrebna,
- drugo (dopišite):

IF (16) Q21d = [6]

Q29 - Pri vprašanju "Kako pogosto uporabljate računovodske informacije pri sprejemanju odločitev?" ste pri izkazu gibanja kapitala izbrali možnost "nikoli". Prosim, označite ali navedite svoje razloge, zakaj ne uporabljate teh računovodskih informacij.

Možnih je več odgovorov

- Uporaba teh informacij se mi ne zdi potrebna,

- tega računovodskega izkaza ne razumem najbolje,
- drugi izkaz se mi zdi bolj uporaben/koristen,
- menim, da je podjetje premajhno in podrobna analiza tega izkaza ni potrebna,
- drugo (dopišite):

Q30 - Kakšno je vaše udobje ob interpretiranju informacij iz posameznega računovodskega izkaza (govorimo o občutenju, ki je povezano z vašo sposobnostjo interpretiranja posameznega računovodskega izkaza)?

(1=zelo neudobno do 7=zelo udobno)

	zelo neudobno = 1	2	3	4	5	6	zelo udobno = 7	Ne želim odgovorit i.
Bilanca stanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz poslovnega izida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz denarnih tokov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Izkaz gibanja kapitala	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐